

[Niels Ravn.]

fra at komme med principielle betragtninger ved denne lejlighed. Jeg skal nøjes med at fastslå, at denne udlånslov fortsat giver mulighed for oprettelse af nye brug, der efter det konservative folkepartis opfattelse er for små og i situationen uhensigtsmæssige i øvrigt. Sammenlægningsrammerne er alt for snævre, og vi mener ganske enkelt, at en udlånslov som denne i stedet for at fremme en udvikling inden for landbrugs-erhvervet på den langsigtede linje, som vi i dag mere end nogen sinde har brug for, hæmmer en sådan udvikling, og på denne baggrund vil det konservative folkeparti stemme imod dette lovforslag.

Axel Sørensen: Jeg skal på det radikale venstres vegne anbefale at stemme for lovforslaget her ved tredje behandling, og jeg gør det ud fra den opfattelse, at den kritik, der er rejst mod udstykning og jordfordeling, er ganske uberettiget. Sandheden er jo, at staten ikke har lidt noget tab ved disse udlån til oprettelse af husmandsbrug. Tværtimod har de udlån, der har fundet sted siden jordlovene af 1919, og byggelånene, der er ydet i samme forbindelse, sikret værdier, der bl. a. afspejler sig i jordfondens midler og udgør mange millioner kroner, foruden at disse nye landbrugsejendomme tegner et smukt billede i den danske landbrugstruktur og i naturen. Derfor beklager jeg dybt, at der er partier, som ikke længere har vilje til at støtte, men vil yde modstand mod en forlængelse af den bestående lovgivning på dette område.

Morten Lange: Jeg er klar over, at der er en alvorlig risiko for, at den høje regering vil føle sig stærkt distraheret af den nye blokdannelse, der nu kan konstateres, når jeg meddeler, at mit parti vil stemme for udlånsloven her ved tredje behandling, men vi gør det også denne gang med god samvittighed. Det forekommer os, at denne beskedne lov dog i nogen grad betyder et fremskridt i retning af landbrugstruktur her i landet og derudover har andre fordele. Vi er ikke i tvivl om, at vi må imødesee en lovgivning om sammenlægningsordninger o. s. v., som bliver meget mere vidtgående end det lovforslag, vi har for os i dag, men ikke desto mindre anser vi loven for at

være brugbar, rimelig og værd at stemme for, og det vil vi følgelig gøre.

Bækgaard: Som jeg har sagt både ved første og anden behandling, betragter mit parti denne lovgivning som forældet og som en klods om benet for den frivillige strukturændring, som foregår i landbruget, og som sikkert vil øges i den nærmeste fremtid.

De uafhængige vil stemme imod lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 99 stemmer mod 39; 38 medlemmer tillkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 104) findes i tidenden sp. 3315, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 455).

Der var stillet 9 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 2 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om en kornordning for høståret 1963-64.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 105) findes i tidenden sp. 3315, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 455).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om en rapsordning.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 106) findes i tidenden sp. 3315, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 455.)

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Formanden: Jeg henstiller endnu en gang til medlemmerne, at der er så megen ro, at der kan arbejdes i salen.

Carl Petersen: Det fremgik jo ret klart af oppositionens ordføreres taler, da de 3 forslag, som nu behandles, var til første behandling, at mulighederne for en bred tilslutning til disse lovforslag ikke var store. Lovforslagenes beløbsramme var fastsat af regeringen under hensyn til helhedsløsningen, som disse 3 lovforslag var en bestanddel af, og da alle 3 lovforslag, når de bliver vedtaget, betyder en fortsættelse af en gennem flere år eksisterende lovgivning, var betydelige ændringer af principperne jo heller ikke tænkelige.

Den betænkning, som udvalget har afgivet, indeholder kun få ændringsforslag, som jeg indledningsvis skal gøre nogle bemærkninger til.

Til lovforslaget om en rapsordning er ingen ændringsforslag stillet.

Til kornlovsforslaget er der kun stillet et enkelt ændringsforslag, der går ud på at forhøje basisprisen på mælkepulver i henhold til § 11, stk. 1, fra den nuværende basispris på 137 kr. til 145 kr. pr. 100 kg. Denne ændring skulle give mejeribrugget øget indtjening ved produktion af denne vare og vil vel for mejeribrugget have nogen betydning, men formentlig for den enkelte landmand vil blive en versurpost på hans regnskab, idet han som køber af pulver kommer til at betale den højere pris; men sådan er der jo så meget.

Til lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer m. m. er der af landbrugsministeren stillet 4 ændringsforslag, hvoraf 2 er tiltrådt af hele udvalget og 2 af et flertal,

socialdemokratiets, det radikale venstre og venstres medlemmer af udvalget. Desuden er der af et mindretal, socialistisk folkepartis medlem af udvalget, stillet 5 ændringsforslag, hvilke sidste jeg med det samme skal anbefale at stemme imod.

De fire førstnævnte ændringsforslag har vel nogen betydning for lovens praktisering.

Ændringsforslag nr. 1 til § 2 har ikke kunnet opnå de konservatives tilslutning. Det består kun i, at ordet „undtagelsesvis“ tages ud af § 2, men jeg skal villigt indrømme, at hvis dette ord tages ud, betyder det, at der gives den højtærede landbrugsminister større bestemmelsesfrihed, når det drejer sig om, hvorvidt der skal etableres centralsalg eller ikke. Det er mit partis opfattelse, at der må gives landbrugsministeren lejlighed til at etablere sådanne centralsalg, når eksporten skal gå til bestemte lande. De konservative har ikke ment at kunne støtte denne opfattelse, til trods for at der her er tale om opfyldelse af et ønske, fremsat af hele landbruget.

Det under nr. 6 stillede ændringsforslag er tiltrådt af samme flertal, altså uden det konservative folkepartis støtte, dog således — hvis jeg har forstået det rigtigt — at partiet er enigt i den del af ændringsforslaget, som går ud på, at administrationen af fondens midler skal foretages af følgende organisationer: Landforetådet, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger samt Handelens og Industriens Fælleseksportråd. Denne del af ændringsforslaget betyder, at handelen og industrien ved fællesråd er taget med i denne administration. Derimod modsætter de konservative sig den del af ændringsforslaget, hvori det hedder:

„Det påhviler fondens ledelse at påse, at fondens midler anvendes på den for hele landbruget eller en enkelt branche mest fordelagtige måde, og den enkelte foranstaltning kan ikke hindres af enkeltvirksomhedernes særinteresser.“

Det er formentlig denne sidste sætning, der er afgørende for partiets stillingtagen. Det er jo ikke umiddelbart forståeligt, at der kan indvendes noget herimod. Mit parti må mene, at det er en selvfølgelighed, at der for midler, der er stillet til rådighed af staten, ikke kan disponeres til fordel for særinteresser, da formålet med anvendelsen

[Carl Petersen.]

af sådanne midler alene må være at se på helhedens interesse. Jeg skal dog afstå fra yderligere omtale af dette spørgsmål, indtil jeg har hørt, hvad partiets ærede ordfører vil motivere partiets stilling med.

Ændringsforslaget under nr. 7 betyder, at de i lovforslaget anførte 10 mill. kr. pr. år i finansårene 1963-64 og 1964-65 til rationalisering af mejerierne — altså i alt 20 mill. kr. — skal indgå i en fond, som kan bruges over et længere tidsrum end bestemt i lovforslaget, således at midlerne kan anvendes efter behov indtil udgangen af finansåret 1969-70. Det er mejeribrugene, der har haft dette ønske og har motiveret det med, at en fornuftig rationalisering af mejerierne må tage sin tid. Mit parti er enig i disse betragtninger. Dette ændringsforslag er tiltrådt af hele udvalget.

Ændringsforslaget under nr. 9 åbner mulighed for, at bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 2, vedrørende beløbet til dispositionsfonden kan træde i kraft fra det nye finansårs begyndelse i modsætning til lovforslagets øvrige bestemmelser, der først får gyldighed fra 1. juli 1963, når den nugældende lov udløber. Motiveringen for ændringen er, at den situation kunne tænkes at opstå, at midlerne fra den nugældende lov, som skal overføres til fonden, var sluppet op inden den 1. juli, og det ville da virke som en forsinkelse af fondens virksomhed, hvis der ingen midler var til rådighed på dette tidspunkt og man skulle vente, til man kunne trække på de ved det foreliggende lovforslag bevilgede penge. Også dette ændringsforslag er tiltrådt af hele udvalget.

I fortsættelse af min omtale af ændringsforslagene vil jeg gerne — som jeg gjorde det ved første behandling — henstille til den højtærede minister at overveje nedsættelsen af et udvalg til undersøgelse af, om det grundlag, som nu anvendes for at konstatere, hvad der bør betinge omkostningsstigninger for varer, til brug for fastsættelse af hjemmemarkedspriserne, er rigtigt.

Selv om der ikke er sket store ting under udvalgsbehandlingen, som har givet sig udtryk i ændringsforslag, har udvalgsarbejdet på mange måder været både belærende og interessant, bl. a. derigennem at man har kunnet studere det fremskaffede materiale,

og vel ikke mindst gennem det, man har hørt de forskellige deputationer fortælle.

I min bedømmelse heraf ser jeg bort fra det, der af alle blev sagt om, hvor vanskeligt erhvervet er stillet. Dog må jeg tilføje, at alle dog erkendte, at der ikke havde været nogen tilbagegang, men at andre i de sidste år havde tjent mere end dem, der arbejdede ved landbruget — og det vidste vi jo. Konklusionen var derfor den, at der krævedes ligestilling — det fremgik dog ikke helt klart, med hvem der skulle ligestilles.

Landboforeningerne havde en beregning med udgangspunkt i året 1955, hvor der var opnået en arbejdsfortjeneste pr. ha på 547 kr.; i 1962 var tallet steget til 650 kr. pr. ha, og efter deres mening skulle 1955-tallet være steget med 70 pct., således at arbejdsfortjenesten i 1962 burde have været ikke 650 kr., men 930 kr. Det hedder videre, at erhvervet derfor mangler 750 mill. kr., som man dog ikke ville forlange.

Nu ved jo alle, at de tal, der ved en sådan lejlighed opereres med, er gennemsnitstal, og det må det også være; men i den forbindelse, de her bruges, er det alligevel ikke nok, for det har jo en betydelig interesse at få at vide, om det kunne have været anderledes.

Til oplysning herom synes jeg et andet dokument, som vi har modtaget i udvalget, er meget oplysende. Det er besvarelsen på et spørgsmål, der blev stillet, og som lød: kan landbrugsministeren oplyse, hvor store svingninger der registreres for de enkelte brug ved opgørelse af landbrugets forrentningsprocent? Dette dokument er meget interessant og synes også meget oplysende. Her er der nævnt tre grupper af landbrug: det, vi i almindelig tale kalder for det mindre landbrug, det middelstore landbrug og det store landbrug. Tallene viser, at i disse regnskabsopgørelser er den højeste og den laveste forrentningsprocent, der er opnået inden for hver af grupperne — delt op efter landsdele — følgende:

For Sjællands vedkommende er for de mindre brug den højeste forrentningsprocent 11,6, den laveste ÷ 13,2; for den næste gruppe er den højeste 13,6, den laveste ÷ 3,2, og for de store landbrugs vedkommende er den højeste 11,4, den laveste ÷ 4,2.

For de sydlige øer er den højeste procent

[Carl Petersen.]

for de små brug 5,1 og den laveste \div 0,9; for den næste gruppe er den højeste procent 6,6, den laveste \div 0,4, og for det store landbrug er den højeste procent 6,3, den laveste \div 0,4.

For Fyns vedkommende ligger det således: for den mindste gruppe er højeste procent 16,4, laveste \div 1,4; næste gruppe, højeste procent 10,6, laveste \div 2,3; og for de store brugs vedkommende er højeste procent 9,4; laveste procent er positiv, nemlig 0,1.

For Østjyllands vedkommende var for de laveste grupper den højeste procent 12,9, den laveste \div 6,0; næste gruppes højeste procent var 9,9, laveste \div 2,6; de store brugs højeste procent var 8,1, den laveste \div 1,9.

Så går vi til Midtjylland — tallene er taget fra de magre egne, så vidt jeg forstår. Der har vi for de mindre brugs vedkommende en højeste procent på 19,2, mens den laveste er på \div 9,2; næste gruppe 10,3 og \div 5,3; og den store gruppe henholdsvis 10,1 og \div 1,3.

Så kommer vi til Nordjylland. Der er procenterne i samme rækkefølge: 12,4 og \div 3,8; 9,4 og \div 4,1; den store gruppe 6,3 og 0,8, altså positiv.

For Vestjylland er tallene: laveste gruppe 12,6 og \div 3,3; næste gruppe 8,4 og \div 1,9; for de store brug højeste procent 8,2 og den laveste 1,2, altså positiv.

Disse tal synes at give oplysning om, at der endnu er muligheder for rentabel drift. Det er derfor ikke unaturligt, at der er mange der spørger: hvordan kan det være? Sammenligner jeg disse oplysninger med udtalelser, der blev fremsat for udvalget fra slagteriernes side, synes der at være en forklaring. Dette blev fremhævet af slagterierne i forbindelse med kravet om en højere foderkornspris, og der blev i denne forbindelse nævnt en basispris på 52 kr., det vil sige en forhøjelse på 6 kr. af lovforlaget basispris. Konklusionen var, at denne højere pris skulle regulere svineproduktionen således, at den blev tilpasset det kvantum, der kunne eksporteres til lønnende priser. Der blev tilføjet, at eventuelt kunne man forbyde indførsel af foderkorn udefra for at opnå det ønskede resultat. Jeg skal ikke kommentere resultaterne,

hvis en af disse muligheder blev bragt i anvendelse.

Derimod vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om den udtalelse, som fulgte efter, og som var det, der blev lagt vægt på, nemlig dette, at hvis man havde midler i hænde til at regulere baconproduktionen, kunne der opnås en betydelig bedre fortjeneste på svineproduktionen som helhed. Jeg må gå ud fra, at når sådanne udtalelser fremsættes fra slagteriernes højeste ledelse, er de så underbyggede, at de må anses for rigtige.

Nu skulle man synes, at der var så megen fasthed og fodslag inden for landbrugets egne organisationer, at de selv måtte kunne ordne denne regulering uden at komme til lovgivningsmagten. For hvis slagteriernes bedømmelse er rigtig, så vil det i al sin enkelhed sige, at først ødelægger landbruget selv den rentable drift, i dette tilfælde svineproduktionen, derefter kommer man til folketinget og anmoder om støtte til at kompensere den lave indtægt, man har haft som følge af ødelæggelsen. Jeg gentager, at det ikke er mærkeligt, at mange mennesker spørger: hvordan kan det være?

Mon ikke tiden nu er inde til, at man beder organisationerne om at tage lidt kraftigere fat på problemerne indefra og undersøge, om det ikke er her, arbejdet skal gøres for at opnå virkelige resultater, for i det lange løb tror jeg ikke på holdbarheden af, at en del af landbruget kræver billigt korn indført og overfylder markedet med de færdige produkter, så priserne bliver så lave, at det bliver urentabel produktion, og den anden del forlanger forbud mod indførsel af fremmed foderkorn for at regulere produktionen og dermed skaffe rentabel produktion. Det må dog være muligt at finde en fællesnævner for disse problemer, således at man ikke fortsætter uhyrlighederne. Den del af befolkningen, der gennem de forskellige ordninger må betale, har vel et vist krav på, at der her gøres en indsats for at få fornuften til at sejre.

Jeg er overbevist om, at befolkningen uden for landbrugets kreds vil forstå erhvervets vanskeligheder, når det beviser, at det har gjort, hvad det kan for at få bedre rentabilitet, og den vil også være

[Carl Petersen.]

villig til at yde den økonomiske støtte, der derefter bliver nødvendig, men den vil have vanskeligt ved at forstå, at der skal ydes støtte for at holde liv i noget, som erhvervets egne folk siger skyldes dem selv. Jeg gentager, hvad jeg sagde ved første behandling, at hvis man fortsætter på den måde, vil den enkeltes frie dispositionsret komme i fare.

Jeg skal slutte med at anbefale at stemme for ændringsforslagene nr. 1, 6, 7 og 9 til forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m. og at stemme imod ændringsforslagene nr. 2, 3, 4, 5 og 8 samt at stemme for ændringsforslaget til forslag til lov om en kornordning for høståret 1963-64.

Jens Chr. Christensen: Nu er folketinget så langt fremme i sin behandling af de lovforslag, der skal danne den såkaldte helhedsløsning, at resultaterne af selve lovgivningen kan ses. Det kan vist uden overdivelse siges, at forhåndsreklamen og selve falbydelsen af varen for den høje regering har været det primære. Indholdet, virkningen af lovgivningen, har tilsyneladende været mindre vigtigt, i hvert fald når det drejer sig om landbrugslovgivningen. Den brik, som de 3 landbrugsforslag udgør i løsningen, er ikke placeret sådan i spillet, at den får nogen særlig gavnlig virkning for landbrugserhvervet. Det er for øvrigt også gået op for mig, at det heller aldrig har været regeringens hensigt. I hvert fald, hvis regeringen har haft gode hensigter, så er disse blevet fejlet til side. Man kan spørge af hvem. Hvem har fejlet dem til side? Er det De samvirkende Fagforbund, er det LO? Er det LO, der har magten, og er regeringen kun det viljeløse redskab? Men hvem går det ud over, hvem kommer til at lide derunder? Ja, det gør landbrugets udøvere.

Der er nu lukket af for de forventninger, landbrugserhvervet har næret til en retfærdig helhedsløsning. Landbruget må såvel som det høje tings medlemmer finde sig i, at denne vigtige erhvervslovgivning skal jages igennem tinget uden et gran af fornøden tid til forhandling eller ordentlig bearbejdelse af forslagene. For mig at se smager det af diktatur. Jeg kalder det

diktatur, når udvalget i det første møde af formanden klart og skarpt får indskærpet, at beløbsrammen ligger fast, beløbsrammen kan der ikke røkkes ved. Jeg kalder det også diktatur, når enhver drøftelse af ændringer i forslagene, som kunne blive i landbrugets favør uden at belaste hverken statskassen eller forbrugerne, alligevel er blevet afvist, afvist af såvel landbrugsministeren som regeringspartierne. Jeg synes også, det smager af diktatur, når vi fra venstres side fremsætter et så beskeden ønske som at få lov til at få afgivelsen af betænkningen udskudt, så vi kunne få tid til at udarbejde ændringsforslag, at vi så får dette beskedne ønske afvist og vel at mærke ikke afvist, fordi landbrugslovene nødvendigvis skulle være færdige netop nu; der er som bekendt flere måneder, til de nugældende love udløber.

Hvad er så grunden til denne mærkelige indstilling fra regeringens og flertallets side? Man kan spørge, om det er den højtærede landbrugsminister, der mangler vilje eller evne til at sætte sig ind i landbrugserhvervets forhold. Kan de dokumentariske tal for landbrugets indtægts- og udgiftsforhold, der har været fremlagt under sagens behandling, ikke åbne ministerens øjne for den uret over for landbruget, der fortsættes ved den lovgivning, vi nu skal gennemføre? Kan eller vil den højtærede landbrugsminister ikke se, at hvis disse love bliver gennemført, øves der uret over for dansk landbrug?

Dansk landbrug mangler i dag som aldrig før likvid kapital. Den lovgivning, vi nu skal gennemføre, er på dette område ringere end de nugældende love. På intet område er der taget hensyn til de voksende byrder for landbrugserhvervet. Jeg spørger igen, om det er landbrugsministeren, der bærer skylden, eller er det den høje regerings chef? Indtil for få uger siden havde den højtærede statsminister en ret udstrakt goodwill også i landbrugskredse; det var, mens den højtærede statsminister gang på gang udtalte sin forståelse af landbrugets vanskeligheder, sin forståelse af, hvad det betyder for erhvervet, når udgiftsniveauet stiger, ligesom den højtærede statsminister udtalte sin forståelse af, hvad det betyder for landbruget, når indtægterne falder. I den forbindelse understregede jeg ved lovforslage-

[Jens Chr. Christensen.]

nes første behandling statsministerens ord, der var udtalt kort tid i forvejen; statsministeren sagde, at alene det sidste år havde forholdene i fællesmarkedet betydet en indtægtsnedgang for dansk landbrug på over 200 mill. kr., og føjede til, at dette var et forhold, der desværre måtte forventes yderligere forværret i den kommende tid. Efter en sådan udtalelse var det naturligt, at landbrugserhvervet ventede forståelse hos den høje regering.

Derfor er regeringens optræden blevet en stor skuffelse. Derfor breder den opfattelse sig, at regeringens helhedsløsning er et diktat, som antagelig LO står bagved. Tror man da virkelig i LO, såvel som inden for regeringen, at landbruget alene kan bære de byrder, som Danmarks udelukkelse af fællesmarkedet fører med sig for erhvervet? Alle ansvarlige i dette land håber på, at sammenbruddet af markedsforhandlingerne skal vise sig at være af forholdsvis kort varighed, men så længe det står på, er det tvungende nødvendigt at yde landbrugserhvervet en direkte støtte fra det øvrige samfund.

Alle ansvarlige må også erkende, at EFTA, den såkaldte frihandels sammenslutning, så godt som intet betyder for vort landbrug. Vi må vistnok erkende, at denne vej kun er brolagt med skuffelser. Når alle ved, hvor livsnødvendigt det er for hele vort samfund, at landbrugets valutaskabende muligheder opretholdes, burde det stå klart for enhver, hvor nødvendigt det må være for os alle, at landbrugets produktionsapparat holdes i orden.

Som allerede nævnt har den højtærede statsminister peget på landbrugets direkte tab i forbindelse med markedsproblemerne. Dertil kommer den forhøjelse af hele udgiftsniveauet, der er blevet en følge af januarpristallets stigning, samt følgen af de udgiftsstigninger, den såkaldte helhedsløsning medfører. Når disse forskellige ting for en 2-årig periode er opgjort til at blive for det, vi gennemfører i disse dage, ca. 1 milliard kr., januarpristallets 600 millioner, som hele udgiftsniveauet vil stige med, samt det direkte tab, som også den højtærede statsminister opgjorde til 200 millioner for landbrugserhvervet, behøver man ikke at være nogen stor regnemester for at kunne

se, at det alene må forværre landbrugets stilling med mange hundrede mill. kr. Der til kommer, som vi pegede på ved første behandling, at dansk landbrug har været bagefter i indtjeningsmuligheder sammenlignet med de øvrige befolkningsgrupper. Det må derfor være i alles interesse, når venstre i sin mindretalsudtalelse i betænkningen gør opmærksom på, at der i den øjeblikkelige situation bør stilles så store midler til rådighed, at erhvervets likviditet omgående forbedres.

Jeg har her peget på den forringelse af erhvervets likviditet, der har fundet sted, siden de nugældende landbrugslove blev gennemført, samt den forringelse, de love, regeringen og folketinget gennemfører, i disse uger, vil medføre. Men det er der overhovedet ikke taget hensyn til. Man har heller ikke taget hensyn til, at landbruget i forvejen var bagefter.

I betænkningen peger venstre også på den forringelse, der gennemføres i kornloven. Deputationer, som udvalget modtog fra De samvirkende Svineslagterier, understregede kraftigt, hvilken betydning en ajourføring af kornlovens priser ville have for hele vort anstrengte baconmarked, og jeg må måske sige til det ærede medlem hr. Carl Petersen, at han fuldkommen må have misforstået de udtalelser, som denne deputation fremsatte. Den ønskede nemlig en forhøjelse af kornlovens priser, således at vi derigennem kunne gennemføre en vis begrænsning af produktionen med det for øje at opretholde priserne på vort baconmarked.

Jeg pegede for øvrigt ved lovforslagets første behandling på det rimelige og det naturlige i, at kornlovens priser ikke mindst med hensyn til brødkornet blev ajourført med den prisstigning, der har fundet sted i de 3-4 år, vi nu har haft de gældende priser på rug og hvede. Også det har regeringen og flertallet afvist. Noget tilsvarende gælder behandlingen af rapsloven, en ganske simpel ændring af loven, således at margarinefabrikkerne blev tvunget til at opfylde det, der var lovens indhold, og det blev afvist.

I betænkningen peger venstre også på, at vi ønsker en yderligere afvikling af de byrder, der endnu hviler på produktionsapparatet i form af ejendomsskatter, det

[Jens Chr. Christensen.]

være sig kommunal grundskyld og kommunal bygningsskyld lige så vel som den bygningsskyld til staten, der endnu er tilbage.

Jeg har ønsket at understrege disse ting, for hvis regeringen og folketingets flertal nu i 11. time skulle besinde sig og stille tilstrækkelige midler til rådighed, da kan landbrugserhvervet hjælpes over de øjeblikkelige vanskeligheder, og regering og folketing kunne derefter tage fat på den langtidsløsning, som nødvendigvis må gennemføres, hvis erhvervet fremover skal frigøre sig fra sin afhængighed af tilskud fra staten. Også det peger vi fra venstres side på i betænkningen, idet vi understreger nødvendigheden af en strukturændring i dansk landbrug. Og venstre ønsker at fremhæve, hvor livsvigtig nødvendigt det er for dansk landbrugs fremtid, at landbrugsforpligtelsen i langt videre udstrækning, end nugældende love tillader, ophæves, så der gives tilladelse til samdrift, til sammenlægning af et langt større antal ejendomme end nu.

Jeg vil imidlertid gerne understrege, som jeg gjorde forleden, at det skal ikke komme som et diktat gennem lovgivningen, det skal komme som et tilbud til indehaverne af de alt for små brug, som vor udstykningslovgivning har fremkaldt. Jeg mener, det vil være forkert, om indehaverne af vore små landejendomme alene skal undgælde, fordi dansk jordlovgivning ikke længere er tidsvarende. Derfor skal de frit have lov til at vælge, om de ønsker landbrugsforpligtelsen ophævet og dermed tilladelse til salg, til sammenlægning eller samdrift, eller de ønsker det bestående. Hvis det sker gennem fornuftig lovgivning, tror jeg, det kan gøres, uden at der slås værdier i stykker, men det er min bestemte opfattelse, at man i dansk landbrug må indstille sig på at blive færre til at producere, færre til at leve i dette erhverv. Jeg tror, det kan gennemføres, uden at landbrugets produktion af den grund bliver mindre, uden at det af den grund skal tabe sin evne til at skabe fremmed valuta til hele den danske husholdning. For blot få år siden havde ingen troet det muligt for dansk landbrug at udnytte de moderne tekniske hjælpemidler, som sket er. Det må vel indrømmes, at det er en følge af, at de mange landbrugsmedhjælpere er

draget fra landet ind til byerne. Dansk landbrug ved, at man ikke er ved vejs ende endnu på disse områder, men man ved også, at en betingelse for at komme videre er, at vor lovgivning tilrettelægges sådan, at alle muligheder kan udnyttes.

Som det fremgår af betænkningen, er vi fra vor side fuldt ud klar over, at de problemer, der her er nævnt, er af vidtrækkende betydning, og at det er problemer, der måske ikke kan gennearbejdes i løbet af få dage, men det er venstres agt under en eller anden form at tage sagen op på ny i den nærmeste fremtid, enten ved ændringsforslag, hvis det kan nås, inden sagen kommer til tredje behandling, eller ved senere at rejse sagen her i tinget.

Det ærede medlem hr. Carl Petersen nævnte for et øjeblik siden en serie af tal og beregninger, som udvalget har modtaget. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at disse tal og disse beregninger jo overhovedet intet siger os. Der var stillet op, hvad den laveste forrentningsprocent og den højeste forrentningsprocent var inden for de forskellige landbrugsejendomsstørrelser og inden for de forskellige egne i hele vort land, men tallene sagde intet om, hverken hvad fortjenesten har været i kroner og ører; eller hvad gennemsnitsfortjenesten har været, hvor mange der ligger i kategorien med positiv forrentning, og hvor mange i den kategori, hvor der er negativ forrentning. De sagde overhovedet intet; det tror jeg alle i udvalget var enige om, og derfor forundrer det mig meget, at det ærede medlem hr. Carl Petersen kører frem med disse tal her ved denne behandling.

Langt mere klart og langt mere skarpt stod de tal, som jeg brugte, da sagen var til første behandling. Der blev klart redegjort for, hvad landbrug i forskellige ejendomsstørrelser har haft i indtægt sammenholdt med den indtjening, man har haft inden for andre folkegrupper. Disse tal har man ikke rørt ved. Det kan man simpelt hen ikke, fordi de er rigtige, og det er vel derfor, det ærede medlem hr. Carl Petersen bruger de tal, som ingenting siger, og det er vel på linje med den indstilling, det ærede medlem har haft under de forhandlinger, vi har ført om denne lovgivning.

Må jeg så slutte med at sige, at jeg på venstres side kan anbefale at stemme for

[Jens Chr. Christensen.]

samtligte ændringsforslag, der er stillet af ministeren og tiltrådt af udvalget eller udvalgets flertal. Ligeledes skal jeg anbefale at stemme imod de ændringsforslag, der er stillet af socialistisk folkeparti. Men lad mig tilføje, at jeg har lovet det ærede medlem hr. Per Federspiel at meddele, at det ærede medlem ikke kan stemme for ændringsforslagene nr. 1 og 6. De to ændringsforslag vil det ærede medlem undlade at stemme om. Endelig skal jeg tilføje, at det ærede medlem hr. Anker Lau selv vil motivere sin stilling til ændringsforslagene.

H. C. Toft: Udvalgsbehandlingen om lovforslagene har ikke på nogen måde bidraget til at skabe en mere rimelig balance i regeringens såkaldte helhedsløsning med hensyn til forholdet mellem landbruget og de øvrige befolkningsgrupper.

Under førstebehandlingen erklærede den højtærede landbrugsminister, at ministeren ikke var bekendt med de såkaldte tre vises mænds indkomststatistik, der viste, hvordan landbrugets indtægter var steget meget mindre end andre befolkningsgruppers. Derfor havde jeg håbet på, at ministeren og regeringens flertal under udvalgsbehandlingen netop på denne baggrund ville have medvirket til at skabe en mere rimelig plads for landbrugets forhold i helhedsløsningen, men regeringen har fastholdt sine synspunkter til trods herfor. Det har ikke været muligt for os, der ønskede at ændre denne lovgivning, på nogen måde at få den ændret således, at den kunne give den mindste økonomiske forbedring for landbrugets udøvere.

Da vi for to år siden behandlede en tilsvarende lovgivning i folketinget, blev lovforslag af så godt som samme karakter som de her foreslåede hufflettet som elendige og uanvendelige af socialdemokratiets ærede ordfører, det ærede medlem hr. Carl Petersen. Det gik dengang sådan, at trods den stærke kritik af lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer, den

såkaldte bemyndigelseslov til landbrugsministeren, gennemførte regeringspartierne dette lovforslag, fordi regeringen dengang havde bundet sig ved en aftale mellem de to regeringspartier og de to landboorganisationer, kompensationsudvalget og husmandsforeningerne, på en sådan måde, at det ikke var muligt at ændre i loven i en mere fornuftig retning, selv om der efter det ærede medlem hr. Carl Petersens udtalelser måtte være et flertal for en ændring her i folketinget.

Noget af det, det ærede medlem dengang kritiserede, var ejendomstilskuddene, kotilskuddene og bestemmelsen i kornloven om, at basisprisen for foderkorn skulle aftrappes nedad ved et vist fald i prisen på flæsk. Når vi ser på det, der nu skal gennemføres, så indeholder disse lovforslag tilsvarende bestemmelser som dem, der dengang blev så stærkt kritiseret af det ærede medlem hr. Carl Petersen, dog finder der en vis aftrapning sted, men princippet er det samme.

Vi noterer med tilfredshed, at der nu i betænkningen fra udvalget står, at de, der har en indtægt på $\frac{2}{3}$ eller derover uden for landbruget, dog mindst 7.000 kr., ikke skal have andel i de såkaldte ejendomstilskud. Vi kritiserede for to år siden, at ejerne af mindre landbrugsejendomme, der kun benyttede disse til sommerboliger, kunne få tilskud; det må nu formentlig være afværget, i al fald i en vis grad.

Det må åbenbart på baggrund af kritikken i 1961 være uden det ærede medlem hr. Carl Petersens medvirken, disse lovforslag er blevet til; ellers må hans indflydelse jo ikke på nogen måde stå i forhold til hans placering som formand for sin gruppe og som ordfører ved behandlingen af disse vigtige landbrugslove. Det var det samme medlem, der ved disse lovforslags første behandling kritiserede de mange millioner, der stilledes til rådighed for nye udstyknings — det var altså ved behandlingen i 1961, det ærede medlem gjorde det — det samme ærede medlem, som nu i dag kritiserede mig for at fremdrage dem ved første

[H. C. Toft.]

behandling her i salen; de hørte jo nærmest ikke hjemme her ved denne lejlighed, blev der sagt til mig.

Ja, jeg havde jo egentlig på baggrund af den tale for to år siden, måske naivt håbet på, at vi også kunne søge gennemført en politik med længere sigte end blot på dagen i dag og den nærmeste fremtid. Jeg kan godt sige, at jeg også nærrede forhåbninger herom på baggrund af de oplysninger, der står i den lille pjece, der hedder „Landbrugs problemer punkt for punkt“, udgivet af socialdemokratiets informationstjeneste, som blev udgivet i sommeren 1962, og hvor der bl. a. står, at det er sidste gang, man går med til en kortsigtet landbrugs-politik, uden at den har forbindelse med en langsigtet politik. Der står — jeg beder om tilladelse til at citere — på side 43 i dette lille skrift:

„Dansk landbrugs fremtid må bygge på helt andre overvejelser end de synspunkter, som ligger bag ved ordningerne fra 1961 og 1962, bl. a. må hele spørgsmålet om erhvervets struktur tages op til nøjere overvejelse. En langsigtet landbrugspolitik må derfor være en naturlig konsekvens af de senere års landbrugsdrøftelser.“

Ja, det var det ærede medlems udtalelser for to år siden og det, jeg fandt i dette lille skrift fra socialdemokratiets informations-tjeneste, der fik mig til at tro, at vi under behandlingen af landbrugslovforslagene i år kunne have opnået ændringer, således at vi også kunne gennemføre en mere langsigtet politik, men mere og mere tyder på, at der er udstedt en ordre fra LO til regeringspartierne om, at en lovgivning af tilsvarende art som lovgivningen af 1961 kunne godkendes af LO, at beløbsrammen ikke måtte ændres, og at ikke andet end netop dette måtte indblandes i lovgivningen, ligegyldigt om det så var fornuftigt eller ej. Sådan må vi i al fald opfatte det.

Udvalgsarbejdet indledtes med meddelelse om, sådan som det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen før sagde det, at beløbsrammen kunne der ikke rokkes ved, og der blev også tilføjet af formanden for udvalget, at strukturproblemer ikke kunne drøftes under udvalgsbehandlingen. Der var ingen muligheder for, at komme frem

ad denne vej, og hvorfor? Åbenbart fordi regeringen, både socialdemokratiet og det radikale venstre, havde skabt en sådan helhedsløsning, som LO ønskede det, og den kunne der ikke ændres i.

Vi ønskede en forbedret kornlov for både brødkorn og foderkorn. Vi blev afvist. Vi forsøgte, om det var muligt dog at bevare loven om foderkorn i dens nugældende skikkelse med månedlige tilskud til de såkaldte basispriser, for så, hvis jeg må blive i et sprog, som Jens Sønderup ville have ført, måtte vi prøve på at nøjes med de smuler, der kunne falde af. Også dette blev afvist af regeringspartierne. Og da vi ønskede at forbedre rapsloven for producenterne på en sådan måde, at det kunne komme til at dreje sig om en hævnning af prisen på margarine på knap 10 øre pr. kg, blev det omgående afvist, da det ville forøge beløbsrammen i opadgående retning.

Det er åbenbart, at når man ikke ville forhandle om så beskedne beløvsudvidelser, er det, fordi regeringen og dens partier også i år er bundet af indbyrdes aftaler og af en aftale, som er godkendt af den mægtigste organisation i Danmark, nemlig LO. Det er i al fald ikke de tre vise mænd, der ikke har kunnet godkende de her nævnte ændringer. Vi ved også, at de ikke på forhånd har godkendt regeringens helhedsløsning, men vi ved, at den er godkendt af LO, som jo efter eget sigende har opnået større resultater ved disse lovforslag, end de kunne have opnået ad normal vej.

Når den højtærede landbrugsminister i går i Aktuelt's mandagskronik mener, at det er økonomiministerens opfindelse, de tre vise mænd, der er grundlaget for helhedsløsningen, har det intet med virkeligheden at gøre. Det er jo LO, der har bestemt og også bestemt vilkårene for landbrugererhvervet ved godkendelse af disse tre landbrugslovforslag. Højtærede landbrugsminister, det er ikke nødvendigt for fremtiden at indkalde det radikale venstres hovedbestyrelse, hvis ministeren skulle blive i tvivl om sit partis politik. Ministeren kan, når man alligevel ønsker at rette sig efter LO's opfordringer, i fremtiden nøjes med at henvende sig til den adresse, han her har brugt, nemlig til Eiler Jensen på hans telefonnummer i LO. Derfra kan ministeren få direktiver, som ministeren kan bygge

[H. C. Tøft.]

sin politik på, så længe han er her i folketinget og samarbejder i en regering med socialdemokratiet. Den højtærede økonomiminister har jo heller ikke behov for sit samarbejdsorgan, når løsningen, der skal anvendes, alene hentes i LO, for regeringen har jo ikke fået helhedsløsningen godkendt af de tre vise mænd, men af LO.

Vi har på denne baggrund ikke nogen mulighed for at få indflydelse på den lovgivning, der her finder sted; vi kan heller ikke tage ansvaret for den og kan ikke medvirke til dens gennemførelse i folketinget. På samme måde som for 2 år siden har regeringen været bundet af en aftale med organisationer; for 2 år siden var det landbrugets organisationer, i år er det LO. Det har bl. a. derfor ikke været muligt at ændre i lovgivningen, selv om der på baggrund af det, som det ærede medlem hr. Carl Petersen udtrykte i 1961, og det, der fremgår af socialdemokratiets informationskrift „Landbrugets problemer punkt for punkt“, som det hedder, skulle have været flertal her i salen for en anden løsning, en mere langsigtet politik. Det er mere end betænkeligt for vort folkestyre, at et flertal her i folketinget kommer med bundne hænder til afgørelsen. Ansvaret herfor hviler på regeringen og dens støttepartier. Det er folketingets opgave at skrive love, der søger at dele sol og vind lige for hele befolkningen, og flertallet bør ikke lade sig binde forlods, inden sagerne kommer til folketinget, og slet ikke lade sig binde på en sådan måde, at solen kommer til at skinne på én befolkningsgruppe, mens alle andre kun møder modvind og strid blæst.

For 2 år siden stillede vi ændringsforslag til regeringens lovforslag. De blev dengang pure afvist og nedstemt her i salen. Vi har ikke på denne baggrund fundet anledning til også denne gang at stille ændringsforslag, hvis skæbne vi på forhånd var klar over ville blive denne, at de ville blive nedstemt. Ved første behandling gav jeg i min tale udtryk for de synspunkter, vi mente måtte lægges til grund for en lovgivning, der skulle fremme landbrugets konkurrenceevne, ligesom jeg gav udtryk for, at vi ved en bedre kornlov og ved forhøjelse af hjemmemarkedspriserne i forhold hertil ønskede at øge

landbrugets indtægter; endvidere opfordrede jeg til at lægge særlig vægt på de midler, der stilledes til rådighed for at fremme eksporten af danske landbrugsvarer, fremfor at anvende midler til de irrationelle ejendomsstilskud og kopengeordninger. Vi har ikke kunnet få tilslutning hertil i folketingsudvalget.

Derimod har vi efter et skriftligt spørgsmål, stillet af os til den højtærede landbrugsminister, fået at vide, at det tilsagn om en nedsættelse af statsgrundskatterne og de amtskommunale grundskatter, som indgik i forliget i forsommeren 1962, ikke blot dækker året 1963-64, men også skatteåret 1964-65. Da vi havde første behandling her i salen, svarede den højtærede landbrugsminister på et spørgsmål herom, at han regnede med, at sådan skulle det være. Nu har den højtærede landbrugsminister over for udvalget bekræftet, at det skal være sådan; men for at der ingen tvivl skal herske i fremtiden, anmoder jeg den højtærede landbrugsminister om her i salen at bekræfte, at det er sådan, som jeg har refereret. Det vil så betyde, at det lovforslag, som den højtærede finansminister har fremsat her i folketinget om bortfald af statsgrundskylden for 1963-64, må ændres således, at det bliver en ændring af loven om beskatning af fast ejendom, så grundskatterne til staten fremover bortfalder.

Vi er, som det ofte er fremført, principielle modstandere af centralsalg, og vi har kun undtagelsesvis godkendt, at der etableredes et centralsalg til lande med centralindkøb. Derfor har vi ikke kunnet medvirke til de ændringer, der senest er gennemført for 2 år siden i denne lovgivning, og hvorved regeringspartierne alene øgede mulighederne for at etablere centralsalg også til lande, hvor der ikke var centralindkøb, idet loven for 2 år siden fik den tilføjelse, at landbrugsministeren undtagelsesvis, når han skønnede det nødvendigt, kunne tillade centralsalg. Vi vendte os dengang imod denne udvidelse af loven, og når man nu i dag foreslår en ændring af loven, så ordet „undtagelsesvis“ vil falde væk, hvorefter det for fremtiden vil være sådan, at ministeren, når han skønner det rigtigt, kan etablere et centralsalg, ja, så vender vi os imod det, og vi vil stemme imod denne ændring af loven, fordi denne ændring efter

[H. C. Tøft.]

vor opfattelse indebærer, at mange muligheder for nyt initiativ fra eksportørernes side udelukkes, idet der herefter næppe bliver mange, der på privat basis vil gøre forsøg på at sælge til nye markeder, hvor de løber risikoen for, at den indsats, de har øvet på et nyt marked for at opnå et salg, en skønne dag glider fra dem helt eller delvis. Af hensyn til afsætningen af danske landbrugsvarer til gavn for den danske landmand må vi beklage, at sådanne perspektiver åbnes. Det, vi har brug for i dag, er ikke mindst nyt initiativ på nye markeder, og det er forkert at ændre loven, som det nu bliver tilfældet, for det fremmer ikke afsætningsmulighederne. Nye eksportører vil dårlig kunne komme til, og mange nye eksportører vil overhovedet ikke forsøge på at tage et nyt initiativ. Vi kan derfor ikke medvirke til gennemførelsen af det ændringsforslag, jeg her har nævnt, og vi vil stemme imod det, når det kommer til afstemning her i salen.

Vi har ønsket, at der i det udvalg, som skal administrere det såkaldte dispositionsfond, kommer repræsentanter for de private handlende og for industrien ud fra ønsket om, at så mange gode råd og erfaringer som muligt herigennem kan komme afsætningen af landbrugsvarer til gode. Vi er altså tilfredse med, at man på dette område er kommet vore ønsker i møde, men det er dette til trods ikke muligt for os at medvirke til ændringen af denne paragraf, da der samtidig er foretaget en anden ændring af paragraffen, idet det næstsidste punktum i landbrugsministerens oprindelige forslag er ændret på en sådan måde, at der åbnes mulighed for og adgang til at anvende dispositionsfondens midler på en diskriminerende måde.

Det ærede medlem hr. Carl Petersen rejste spørgsmålet om og ville høre begrundelsen for, at vi ikke kunne medvirke til denne ændring af lovforslaget. Jeg har delvis sagt det her, men for yderligere at belyse det vil jeg sige, at hvis vi tænkte os, der i en gade i en by boede to malermestre, hvoraf den ene ikke arbejdede særlig godt og derfor ikke kunne klare sig, hvorimod den anden sagtens kunne, ville det efter vor opfattelse være forkert at give statsmidler til den, der klarede sig dårligt, fordi man derigennem også skadede den, der klarede sig godt.

Og overført til eksporten vil det sige, at hvis man til et land har to danske eksportører, hvoraf den ene har oparbejdet et marked, og nu kommer der en anden eksportør, som også vil oparbejde et marked, så bør man efter vor opfattelse ligebegunstige de to eksportører, man kan efter vor opfattelse ikke diskriminere den ene i forhold til den anden.

Jeg kunne i den forbindelse have lyst til at rejse det spørgsmål: hvorfor har den højtærede landbrugsminister ændret i sin lovgivning på dette område? Der stod jo udtrykkeligt i landbrugsministerens oprindelige lovforslag: fondens midler må ikke anvendes på en sådan måde, at det kan skade andre erhvervsdrivende. Er det den højtærede landbrugsministers mening gennem denne ændring at kunne og ville skade andre erhvervsdrivende? Selv om han altså imødekommer os, hvad angår handelens og industriens placering i administrationen af denne dispositionsfond, er den sidstnævnte ændring af en sådan art, at vi heller ikke kan medvirke til ændringsforslag nr. 6 til § 6, og hvis dette ændringsforslag kommer til afstemning, vil vi undlade at stemme.

De af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag kan vi heller ikke medvirke til, medens vi vil stemme for de øvrige ændringsforslag, stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af hele udvalget.

Den placering, landbruget har fået i den såkaldte helhedsløsning, giver mig anledning til til sidst at sige, at vi kan ikke have store forventninger om, at vilkårene i den kommende tid vil bedre sig sådan, at de her trufne foranstaltninger vil være tilstrækkelige til at bevare og udbygge det aktiv for Danmark, som landbrugerhvervet er og vil være i fremtiden. Vi tror derfor, det må gå sådan, at vi inden den 2 års periodes udløb, som bemyndigelsesloven dækker over, på ny her i den lovgivende forsamling må vende tilbage til landbrugets mange problemer, hvis man ønsker at bevare et sundt og konkurrencedygtigt landbrugs-erhverv, der kan bringe meget af den valuta hjem, som samfundet har brug for. Vi tror ikke, andre befolkningsgrupper kan undvære den indsats, der øves af det danske landbrug.

Derfor må vi også se fremad her i folketinget, når vi skal lovgive på disse områder.

[H. C. Toft.]

Det nytter ikke, at vi kun lovgiver på det korte sigt, vi må også lovgive for tiden fremover, og det må vi først og fremmest gøre ved at løsne de snærende bånd, der er lagt på jordlovgivningen her i landet. Det har flertallet her i salen afvist at gøre nu, men jeg føler mig overbevist om, at det ikke vil vare længe, inden nødvendigheden vil pålægge dette flertal at følge den langsigtede politik, jeg på mit partis vegne under disse forhandlinger har henvist til. Det, det drejer sig om, er, at der skabes en friere adgang til at fremme den jordarrondering, der passer bedst, og det vil sige, at der åbnes adgang til at skabe de bedrifter, hvor der kan skabes den størst mulige produktion pr. beskæftiget mand i landbruget. Derved bliver det danske landbrug på bedst mulig måde gjort mere konkurrencedygtigt, gjort så konkurrencedygtigt som overhovedet muligt. Det har landbruget brug for, og det har det øvrige samfund også brug for.

Kirkegaard: Når man selv er landmand og som sådan har nogen mulighed for at udveksle synspunkter med andre landmænd, har man et ganske godt grundlag for at vide i hvert fald en del om de forventninger, der blev stillet til de lovforslag, som er til anden behandling i dag, set i sammenhæng med dette forårs andre store problemer — jeg tænker her først og fremmest på de nye overenskomster. Overvejende har jeg mødt den indstilling, at hvis det var muligt at få en overenskomst mellem arbejdsmarkedets parter, der kun indeholdt et tillæg til de laveste indtægter, for så vidt muligt at begrænse stigningen i erhvervslivets og dermed også i landbrugets omkostningsniveau, så måtte også landbruget indstille sig på en på det nærmeste uændret forlængelse af gældende foranstaltninger. Naturligvis har jeg også hørt andre synspunkter fremsat, synspunkter eller krav, der ligger på linje med de ønsker, som en ret talstærk deputation af landbrugets ledere har fremsat over for det udvalg, som har behandlet landbrugslovforslagene.

Ud fra en gammel erfaring om, at vist næsten alle organisationsledere her i landet altid har noget at lægge til, når det gælder et fremsat tilbud, og også noget at slå af på,

når det gælder fremsatte ønsker eller krav, tror jeg altså, at en forlængelse af de gældende landbrugslove — med de ændringer, som et skiftende flertal anbefaler — så nogenlunde dækker, hvad mange landmænd har ventet i den foreliggende situation.

Ikke blot landbruget, men det samlede danske erhvervsliv må nu lægge afgørende vægt på, at det, som folketinget i dette forår gennemfører kraftigt støttet af de vise mænds vejledning, bliver en helhedsløsning med sigte mod et fornuftigt balanceforhold mellem produktionsværdi og omkostningsniveau, og at vi undgår, at foranstaltningernes værdi forringes, udhules på forskellig måde; vigtigst vil det i så henseende være, om vi kan undgå længdning af betydning.

Med disse bemærkninger og idet jeg henviser til den afgivne betænkning, kan jeg på mit partis vegne anbefale, at folketinget vedtager de ændringsforslag, som er tiltrådt af udvalget eller dets flertal.

Morten Lange: Jeg har lige konstateret, at da vi havde disse lovforslag til første behandling, talte vi så meget, at det fylder over 100 sider i Folketingstidende. Derfor kan det måske være rimeligt, at vi denne gang nøjes med at give lidt mere kortfattet udtryk for vore opfattelser, selv om det ikke skal forstås sådan, at landbrugslovgivningen pludselig er gået hen og blevet en mindre væsentlig sag. Det er stadig væk store og vigtige lovforslag, vi har for os.

Hvad angår den udvalgsbehandling, vi nu har afsluttet, må jeg sige, at jeg for en gangs skyld finder det fuldstændig i sin orden, at udvalgsbehandlingen har været ret kortfattet. De lovforslag, vi har for os, hviler på en basis, der er forholdsvis ny; vi har haft dem til nøje analyse inden for en kortere periode, og vi har under udvalgsarbejdet haft en efter min opfattelse særdeles glimrende fremlægning af de krav, landbruget gerne ville stille ud over, hvad der i forvejen forelå. Derfor synes jeg, vi har haft de bedste muligheder for at danne os en opfattelse af forslagene, en mening om den måde, lovene vil komme til at virke på.

Det har da også vist sig, at det kun har været nødvendigt for regeringen at komme med ganske enkelte ændringsforslag. Det ærede medlem hr. Carl Petersen antydede,

[Morten Lange.]

at der var en række ændringsforslag, som kun var støttet af et flertal; jeg beklager, at han i sin opremsning glemte at tage socialistisk folkeparti med — vi har dog været i den situation, at vi har kunnet støtte de ændringsforslag, ministeren har stillet, omend det forekom os, at de fleste af dem var af mindre betydning.

Jeg skal, hvad ændringsforslagene til lovforslaget om afsætning af landbrugsvarer angår, hæfte mig ved, at udeladelsen af det lille ord „undtagelsesvis“ i § 2 i realiteten betyder, at ministeren får en nogenlunde brugbar fuldmagt til at etablere centralsalg. Jeg håber, at den højtærede minister vil anvende sin fuldmagt med fornuft og ikke etablere centralsalg, hver gang en eller anden kommer og beder om det, men at han på den anden side heller ikke vil være for karrig, for det bliver måske nok i den kommende tid nødvendigt i betydelig videre udstrækning at gå ind for centralsalg.

Til de øvrige af ministeren stillede ændringsforslag skal jeg kun bemærke, at vi fra mit partis side kan støtte dem.

Derimod er jeg nok nødt til at komme med nogle enkelte bemærkninger om de ændringsforslag, socialistisk folkeparti har stillet. Jeg kan gøre det forholdsvis kort, for det drejer sig i virkeligheden om de ting, jeg motiverede i min tale under første behandling; men jeg skal dog lige nævne de enkelte punkter.

Det drejer sig først og fremmest om den ordning, jeg vil karakterisere som hjemmemarkedsordningen, dette med de forhøjede priser på almindelige fødevarer herhjemme. Denne ordning stemte vi imod med megen kraft, da den blev gennemført her i folketinget for ikke så forfærdelig lang tid siden, og vi har bestemt ikke lyst til at stemme for den nu, da vi får den forelagt igen i en i hovedsagen uændret form. Derfor har vi været nødt til at stille ændringsforslag om, at denne paragraf udgår i lov om afsætning af landbrugsprodukter.

Ligeledes har vi tidligere vendt os meget kraftigt imod kontant tilskud til de enkelte brugere. Vi har stillet ændringsforslag til lovforslagets § 6, hvorefter de stykker, der drejer sig om de enkelte brugeres tilskud, skal udgå og erstattes med en bestemmelse, som giver loven en ny mening, nemlig at

der kan stilles kontante lån til rådighed for landbrugere. Det forekommer mig, at det talmateriale, det ærede medlem hr. Carl Petersen gennemgik, og som vedrørte forskellene i forrentningsprocent, viser, at en ensartet tilskudsordning er noget af det mest urimelige, man kan forestille sig. Det eneste, man på forhånd kan sige om en tilskudsordning, er, at den i hvert fald ikke skal være ensartet. Men det er man nu gået ind for i regeringens lovforslag, og det er vi modstandere af.

Vi synes, man må kunne finde en langt mere rationel anvendelse af de 200 mill. kr., man vil fordele som kontant tilskud. Vi har derfor foreslået, at der kan stilles kontantlån på rentefri basis til rådighed for landbruget, og da vi jo skal finde på et tal, som så nogenlunde antyder det standpunkt, der er vort, nemlig at støtte til landbruget så sandelig er på sin plads, har vi ment at kunne gøre det ved at konvertere de 150 mill. kr. og de 50 mill. kr., der er forudset som kontant tilskud, og stille dem til rådighed som lån. Skulle man mene, at dette beløb skal forøges, er vi fra mit partis side forhandlingsvillige på det punkt, hvis man kan fremlægge en rimelig dokumentation for sine ønsker.

Det er faktisk i disse to ændringsforslag, vore hovedindvendinger mod lovforslaget kommer frem. Hvis det mirakuløse skulle hænde, at det høje ting på trods af de ærede ordføreres bemærkninger skulle vedtage vore ændringsforslag, skal vi gerne stemme for dette lovforslag. I modsat fald kan jeg bebude, at vor sympati for lovforslaget er overordentlig ringe.

I øvrigt skal jeg ikke ved denne lejlighed komme med stort flere bemærkninger om lovforslaget vedrørende afsætning af danske landbrugsvarer. For god ordens skyld skal jeg dog gøre opmærksom på, at jeg finder det en forskønnelse, når det nu bliver lavet sådan, at de, der har deres væsentlige indtægter uden for landbruget, ikke kan oppebære støtte i henhold til denne lov.

De to andre lovforslag, som hører med til komplekset — forslagene om en kornordning og en rapsordning — er ikke undergået væsentlige ændringer under udvalgsbehandlingen. Jeg skildrede dem i meget præcise vendinger ved første behandling, og jeg

[Morten Lange.]

har ikke vedrørende denne del af komplekset haft nogen som helst anledning til at skifte mening, hverken om det ugavnlige for forbrugerne — specielt margarineforbrugerne — i, at vi har en rapsordning, eller om det urimelige i, at vi har en kornordning. Begge disse lovforslag burde hurtigst muligt udgå af lovkomplekset, og vi skal komme med vort beskedne bidrag hertil ved at stemme imod dem.

Mose Hansen: Vort parti har jo ikke haft lejlighed til i den foreliggende betænkning at give udtryk for vore synspunkter. Jeg vil derfor gerne i dag sige, at ved første behandling forsøgte jeg at give udtryk for, at dansk landbrug såvel på grund af de udenrigspolitiske som de indenrigspolitiske forhold var kommet ud af økonomisk balance og ikke kunne følge med i det øvrige samfunds socialekonomiske velstandsstigning. Det er vort partis opfattelse, at denne tilstand må bringes til ophør snarest muligt, hvis ikke det øvrige samfunds velstandsstigning skal holde op og samfundet løbe ind i en udvikling, der ikke er til fordel for nogen.

Det er altså ud fra disse betragtninger vi mener landbrugets problemer skal løses, og landbrugets problemer kan derfor efter vor opfattelse deles i de mere kortsigtede, øjeblikkelige problemer og de langsigtede. Det, det på kort sigt drejer sig om, er at yde landbruget en øjeblikkelig hjælp, og i denne periode bør alle positive kræfter sættes ind på at finde den produktionsmæssige og økonomiske placering af vort landbrug i den fremtidige indenrigs- og udenrigspolitiske udvikling.

Landbruget har siden foråret 1961 været henvist til støtte enten på den ene eller den anden måde. Det er en udvikling, der ikke kan fortsætte for et af landets hovederhverv, hvis råstof er den danske jord. Vort parti havde håbet, at det igennem disse år fra 1961 under udvalgsbehandlinger af landbrugsordningerne ville være lykkedes udvalgene at finde noget, der pegede fremad for erhvervet. Efter den afgivne betænkning har det ikke været muligt, og forholdene for landbruget er vel i dag helt uoverskuelige efter afbrydelsen af markedsforhandlingerne mellem de seks og de syv. Vort parti er derfor endnu i dag af den opfattelse, at der bør

ydes landbruget en betydelig støtte, men det må ikke være gennem ordninger, der for det første er for betydningsløse til at fastholde interessen for landbruget, for det andet hindrer en fri etableringsret og en økonomisk tilpasningsproces i landbruget.

Ud fra disse betragtninger har vort parti ikke givet tilslutning til regeringens jordpolitiske linje. Nu vil jeg i denne forbindelse gerne fastslå, at en friere jordlovgivning ikke alene kan løse landbrugets øjeblikkelige økonomiske problemer; men jordlovgivningen må tages med i overvejelserne, når der skal tages fat på at løse de langsigtede problemer.

Et andet område, hvor der efter vor opfattelse bør sættes kraftigt ind, er det skattepolitiske. Jeg er helt klar over, at lovforslagene indeholder bortfald af de faste skatter til amt og stat, men mit parti ønsker derudover de faste grundskatter i sognekommunerne ophævet. Men indtil denne mere langsigtede løsning af landbrugets problemer kan finde sted, bør i den aktuelle situation de faste grundskatter på landejendomme i kommunerne refunderes de egentlige landmænd, altså dem, der lever af landbrug alene. Refusionsordningen vil være af stor øjeblikkelig betydning for landbruget.

For det tredje ønsker vi en forsynings- og kornpolitik, der ikke alene hæver basisprisen for foderkorn op til produktionsprisen og i takt med de prisstigninger, der har fundet sted på andre områder, men fastsætter prisen på foderkorn på samme niveau som prisen på brødkorn, så der i fremtiden ikke sker en skæv fordeling af korndyrkningen. Hjemmeavlet korn bør i stor udstrækning bruges i svineproduktionen, og i denne forbindelse er en dyrkning af foderkorn nationaløkonomisk mere fordelagtig end en udvidet dyrkning af brødkorn. Kornloven bør derfor ændres på dette område, således at basisprisen på foderkorn kommer op på samme niveau som prisen på brødkorn.

Det ærede medlem hr. Morten Lange, og nu også det ærede medlem hr. Carl Petersen, har givet udtryk for, at en kornordning efter disse retningslinjer er til skade for det mindre landbrug. Jeg mener, det er en fejlagtig opfattelse. Det må efter min formening være en afgjort forudsæt-

[Mose Hansen.]

ning for dansk landbrug, og også for det danske samfund i øvrigt, at det, der avles på dansk jord, kan omsættes til en rentabel pris, hvorved der samtidig skabes en rentabel husdyrproduktion, idet en rentabel kornpris er med til at regulere i dette tilfælde svineproduktionen og dermed skabe bedre priser for denne del af dansk landbrugsproduktion.

At disse vore tanker ikke er helt grebet ud af luften, ses af den økonomiske års-oversigt, der siger, at gode høstår bevirker en nedgang i indførslen af korn og foderstoffer, og deri ligger en betydelig besparelse i valutaudgifter, en besparelse, der kommer hele samfundet til gode; det siger os, at en god høst er af afgørende betydning ikke alene for landbruget, men for hele samfundet. I denne forbindelse må det være mig tilladt at sige, at jeg ikke forstår, at det nedsatte udvalg endnu ikke har taget endelig stilling til spørgsmålet om fastsættelsen af afgift på indført korn ved at skelne mellem det dårlige og det gode korn. Vort parti er af den opfattelse, at det vil være af afgørende betydning fodringsmæssigt såvel som prismæssigt, om det i kornloven blev forbudt at indføre ringere korn end kvalitet 3; i hvert fald bør afgifterne variere efter kornkvaliteten. Dansk landbrug og det danske samfund kan ikke national-økonomisk være tjent med at få så meget dårligt korn ind i landet til brug i produktionen.

Under første behandling af lovforslaget om rapsordningen nævnte min partifælle, det ærede medlem hr. Bækgaard, rapsordningens betydning for en fordelagtig sædskifteplan i landbruget. Vort parti er af den opfattelse, at under de vanskelige afsætningsmæssige forhold bør denne ordning indgå som et led i en langsigtet ordning af landbrugets problemer. Derfor må der påbydes en større iblandingsprocent i margarineproduktionen. Det vil betyde valuta-besparelse indtjent på dansk jord.

Jeg mener også, at spørgsmålet om en eksportpræmieringsordning — det har jeg draget frem nogle gange — bør undersøges nærmere og løses, idet en sådan ordning vil medvirke til en bedre og langsigtet landbrugsordning. Den nugældende hjemmemarkedsordning kan i så fald erstattes

af eksportpræmiering. Den dollarpræmiering, vi i sin tid havde, virkede ganske fortræffeligt.

Ud over det fremdragne vil jeg anføre, at hele samfundets sociale og økonomiske fremgang bør hvile på de vilkår, der fremover bydes vore eksporterhverv, i denne forbindelse særlig landbruget. Forstår vi ikke, at vi er i samme båd, men kun overlader arbejdet med at bruge årerne til eksporterhvervet, landbruget, så holder sejladsen snart op. Vi kan ikke fortsætte med at pantsætte os til udlandet. Derfor må vi i fremtiden arbejde noget mere og undgå indenlandske prisstigninger ud over, hvad der er grundlag for i produktionens stigning, samtidig med at man på den anden side har låst landbrugets og eksportindustriens priser fast.

Jeg var under behandlingen af landbrugsgets hjemmemarkedsordning i maj 1962 inde på, at de ordninger, som landbruget dengang fik, i høj grad var dikteret af synspunkter i LO. Jeg er blevet imødegået; det var ikke rigtigt, sagde man, men den mellemliggende tid har jo vist, at den såkaldte helhedsløsning, vi nu står over for også med hensyn til landbrugets problemer, i høj grad dikteres, ikke af folketinget, men af LO. Forleden dag under debatten om helhedsløsningen — det var i fredags — mente det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, at vort parti var asocialt i sin indstilling. Det er kedeligt, at det stadig ikke er gået op for det ærede medlem, at min og mit partis argumentation for landbrugsstøtte går ud på, at såfremt landbruget ikke får samfundets hjælp i den øjeblikkelige vanskelige situation, kan det komme til at betyde vanskeligheder for andre erhverv og først og fremmest for dem, der er svagest stillede. Talen om, hvem der er asocial, bør vist forstumme i den forbindelse. Undlader vi at hjælpe landbruget, kommer der arbejdsløshed og økonomiske vanskeligheder, og så er spørgsmålet, hvem der er asocial, ikke over for landbruget, men over for den danske arbejder. Det gælder nu og i fremtiden om at få afstemt kravene og dermed forøge arbejdsindsatsen og produktionen inden for alle erhverv, så vi kan klare os i konkurrencen.

Ændringsforslag nr. 1 til § 2 i lov om af-

[Mose Hansen.]

sætning af danske landbrugsprodukter, hvor ministeren med tilslutning af udvalgets flertal foreslår ordet „undtagelsesvis“ fjernet, kan mit parti ikke give tilslutning; da den foreslåede udeladelse af dette ord vil betyde en forstærket bemyndigelse til landbrugsministeren. Bemyndigelse kan være påkrævet, men jeg kan i denne forbindelse ikke se nødvendigheden af at forstærke bemyndigelsen.

Ændringsforslag nr. 6 til § 6 kan vi tiltræde, idet vi mener, at der ligger en forbedring i det, når handelen og industrien bliver repræsenteret i fondens administration.

Ændringsforslag nr. 7 til § 6 om mejerirationalisering kan vi ligeledes støtte. Det samme gælder ændringsforslag nr. 9 til § 9, som tilsigter en fremskyndelse af udbetalingerne.

Af det, jeg har sagt, fremgår det, at vi ikke kan tiltræde kornordningen og rapsordningen under de nuværende forhold. Vi kan imidlertid stemme for det ændringsforslag til kornlovsforslaget, der er stillet af landbrugsministeren.

De ændringsforslag, der er stillet af socialistisk folkeparti til forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer, må vi stemme imod.

Aage Fogh: Til indledning den bemærkning, at jeg er ganske enig med mit partis ordfører med hensyn til vor stilling over for ændringsforslagene og over for lovforslagene som helhed. Når jeg har bedt om ordet, er det nærmest foranlediget af det ærede medlem hr. H. C. Toft. Jeg indrømmer, at jeg måske burde have gjort det under første behandling, fordi spørgsmålet er af mere principiel karakter, men da det ærede medlem fremdrog disse principielle bemærkninger her, må jeg svare på dem.

Det er blevet sagt os fra anden side, at man har savnet materiale til belysning af landbrugets forhold. Jeg beklager, at det

kan være sådan, for vi har dog ca. 16.000 danske landmænd, der fører regnskaber, og der udgives store beretninger om dem. Disse beretninger er til rådighed for alle. Den største beretning, der udkommer, kommer fra De jyske Landboforeninger, der omfatter 9.000 bøndergårde. Her foreligger således et omfattende materiale, og jeg beklager meget, at man ikke inden for landbruget har gjort mere ud af at studere dette materiale for derigennem at skaffe sig oplysning om, hvad det virkelig er, der er i vejen inden for erhvervet.

Det interesserer mig at se, at disse 9.000 brug i fjor kunne deles op i 3 grupper med 3.000 i hver, og af disse har den bedste gruppe — det er altså ikke nogle få brug, men 3.000 jyske bøndergårde — 19.500 kr. i familieindkomst og 6,9 i forrentningsprocent. Forrentningsprocenten er beregnet på grundlag af den investerede kapital, der er noget mindre end handelsværdien. Den næste tredjedel har kun 1,6 pct. i forrentning og 11.000 kr. i familieindkomst, medens den sidste tredjedel har en forrentningsprocent på ÷ 3,8, og den har kun 2.100 kr. i familieindkomst.

Hvad er årsagen til, at de bedste ligger på 20.000 kr. og de dårligste på 2.000 kr.? Det er det, jeg tror, man inden for landbruget skulle interessere sig noget mere for for derigennem at indhøste erfaringer, der kan tjene til at flytte dem fra den dårligste tredjedel over til den bedste. Jeg har spurgt nogle af disse regnskabsførere, hvad det er, der gør sig gældende, og fået det svar, at den ene gruppe forstår det, den anden forstår det ikke. Men hvis det er rigtigt, må man jo gøre noget mere vigtigt end at give tilskud til dem alle sammen, og det må landbruget interessere sig for.

Det, der er det karakteristiske, er, at det igennem den årrække, jeg har fulgt med i disse ting, har været sådan, at forskellen mellem de økonomisk set gode og dårlige brug bliver større og større. De gode klarer sig bedre og bedre i forhold til de dårligste. Det viser, at det er ganske overordentlig

[Aage Fogh.]

svært at være landmand i dag. Det er ikke alene et spørgsmål om at kunne arbejde, men det er tillige et spørgsmål om at kunne disponere.

Nu bliver der sagt fra mange sider — det er sagt stærkt af det ærede medlem hr. H. C. Toft, meget stærkt — at vi skal have en ny struktur inden for dansk landbrug, og jeg har forstået det sådan, at det, det ærede medlem tænker sig, er, at de små brug må væk, og han tænker sig, at det skal ske på den måde, at de skal stilles til fri rådighed for kapitalen. Jeg tror, det er ganske forkert. Jeg vurderer det sådan og håber, det er rigtigt, at vi står i en brydningstid. Vi regner vel alle sammen med, at vi inden længe er med i det europæiske fællesmarked under den ene eller den anden form. Selv om de Gaulle kunne standse udviklingen nu, tror jeg ikke på, at denne mekanisme lader sig standse overhovedet i det lange løb; før eller siden vil Danmark være med, og i de lande, vi da kommer sammen med, ligger det sådan, at i Vest-tyskland er der 47 pct. af landbrugerne, der har mindre end 5 ha, i Frankrig er der 30 pct., i Belgien 59 pct., i Holland 38 pct., i Norge 65 pct., i England 41 pct., men i Danmark er der kun 19 pct., der har mindre end 5 ha. Det vil sige, at som husmandsland er Danmark overmåde godt stillet, for vi har ikke ret mange af disse alt for små brug.

Det er ikke nogen stor strukturændring, der skal til her, for at vi kan have det bedst mulige produktionsapparat i konkurrence med de andre lande i Europa, og det er derfor efter min mening helt forfejlet, når det ærede medlem hr. H. C. Toft nu lægger det op på den måde, at det, vi skal tilstræbe, er at få husmændene væk og få flere herregårde.

Jeg må måske også i denne forbindelse bede det ærede medlem læse Tolvmandsbladet; det er det blad, der udgives af herremændene, af godsejerne, og det er et ganske fortrinligt blad; det er efter mit skøn det bedste landbrugsblad, vi har i Danmark. Det giver en masse gode oplysninger, og i januarnummeret fortalte Tolvmandsbladet i en artikel, der drejede sig om større tilskud til landbruget, at hvis man delte landbruget op i 3 grupper, og i den ene gruppe tog de udprægede husmandsbrug, så havde

disse husmandsbrug på 7,3 ha i gennemsnit 8.200 kr. i familieindkomst. De typiske bøndergårde på 37,7 ha havde 11.300 kr., og de egentlig store gårde på 184 ha havde ÷ 3.550 kr. i familieindkomst. Jeg kan ærlig talt ikke se, at disse tal, som altså stammer fra Tolvmandsbladet, opfordrer til nedlæggelse af husmandsbrug og oprettelse af flere herregårde. Det er vel herfra, det gamle mundheld stammer, der siger, at det er strengt at være bonde, men værre at være herremand, hvis man ingen penge har, for det må være strengt, hvis dette er noget, der gentager sig.

Så kan man sige med hensyn til produktion, at det er de store gårde, der producerer meget. Herom meddeler Tolvmandsbladet i samme artikel, at husmandsbrugene producerede for 2.500 kr. om året netto pr. ha, og herregårdene for 1.470 kr. — altså var der 80 pct. større nettoproduktion i husmandsbrugene. Så kan det ærede medlem sige til mig: ja vel, men hvis ikke de kan sælge de varer, er det vel en fordel at have de brug, der producerer så lidt som muligt også netto. Det vil jeg ikke nægte kan være rigtigt i en periode, men i det lange løb tror jeg ikke det går.

Endelig kan man sige, at de store brug har store udgifter til lejet arbejdskraft, og derigennem skaffer de arbejdsløn. Jeg skal derfor gengive nogle tal fra den samme artikel, der fortæller om, hvad der bliver i løn til den lejede arbejdskraft og til familien. Det er 1.180 kr. pr. ha i husmandsbruget og 580 kr. på herregårde, altså 100 pct. større arbejdsløn i de små brug. Så kan det ærede medlem deroverfor igen sige til mig: det ser jeg meget vel. I en periode, hvor vi har forfærdelig let ved at skaffe beskæftigelse både i industrien og i administrationen, ikke mindst det sidste — det er måske ikke så givtig en form, men der er dog beskæftigelse at hente — kan det måske være mindre klogt at lægge vægt på den gruppe af landbruget, der giver den store beskæftigelse. Men jeg tror nu alligevel, at det er det, vi skal holde fast ved i tiden fremover, og derfor kan jeg meget vel give min tilslutning til de forslag, der her er stillet af den højtærede landbrugsminister — også helt ud. Jeg er imidlertid bombesikker på, at vi snarest muligt skal se at finde frem til en sådan form, at vi

[Aage Fogh.]

ikke giver både til dem, der kan klare sig, og til dem, der ikke kan klare sig. Det er håbløst i det lange løb at øse penge i et bundløst kar. Det er håbløst også for staten at blive ved at give understøttelse til den del af vore udmærkede landsmænd, som ikke magter den kunst, det er i dag at være landmand.

Derfor tror jeg, jeg ville lægge vægt på, ikke nu, men fremover, først og fremmest — som vi nu gør — at gå ind for at bringe valutaforholdene i orden, hvilket forhåbentlig fører med sig, at kurserne på obligationer vil stige, hvorved der bliver grundlag for, at de landmænd, der har taget på det, kan skaffe sig den nødvendige kapital gennem vore realkreditinstitutter, således at vi ikke behøver at interessere os for den side af sagen. Men derudover så jeg gerne, at vi inden ret længe overvejer mulighederne for at skaffe landbruget bare 200-300 mill. kr., som det skal betale den rente af, som staten selv må give. Landbruget skal så selv garantere for disse lån og selv administrere dem. Hvis man gjorde det, er jeg sikker på, at det ville føre med sig, at de dygtige landmænd, de, der har den gode økonomi, ikke ville låne, og jeg er lige så sikker på, at de, der ikke er dygtige som landmænd, men som kan være dygtige på mange andre områder, ikke ville få lån; på den måde ville man så kunne hjælpe mellemklassen, som der var grund til at støtte.

Jeg har gerne villet sige disse ting her, fordi jeg synes, det er så håbløst, at vi gang på gang i en diskussion sidder her og — helt uden om realiteterne — snakker om landbruget, som om det var en ren underskudsforretning og altid har været det. Det er det ikke. Gennem en lang række år har landbruget været en god arbejdsplads. Vi er i øjeblikket inde i en meget vanskelig periode, men hvis det lykkes at bringe fællesmarkedsforhandlingerne i orden — hvad jeg og mange andre håber — vil der igen være et godt grundlag for, at dansk landbrug nogenlunde kan fortsætte den linje, det nu ligger på.

Anker Lau: Jeg har kun en kort bemærkning vedrørende lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer. Ingen i denne

sal er jo i tvivl om landbrugets vanskelige stilling. Der er desværre i vore dage sket det mærkelige ude i verden — ligegyldigt, om talen er om de seks eller om de syv — at det er blevet til noget forkert at lave god og billig mad. Det danske landbrug holdes jo ude og trues nu alvorligt af den allerseneste markedsudvikling. Det er derfor beklageligt, at hver gang en lov om landbrugets afsætningsforhold er til behandling, blusser modsætningerne mellem den private handel og landbrugets egne organisationer op. Også i denne omgang er dette sket, og det har sat sig spor i lovgivningen, som jeg ikke kan tiltræde.

Jeg har den overbevisning, at det bedst mulige, det nærmest mulige samarbejde mellem landbruget og den private handel ganske simpelt er en forudsætning for den effektivitet, der er nødvendig for, at landbrugets afsætningsvanskeligheder kan afhjælpes, og derfor vil jeg ikke være i stand til at stemme for lovforslaget om afsætning af danske landbrugsvarer m. m., men vil stemme imod det.

Trods forbedringerne med hensyn til Handelens og Industriens Fælleseksportsrådets deltagelse i administrationen af fonden har man dog ændret ved formuleringen på de områder, hvor det drejer sig om retningslinjerne for dispositionerne, i en sådan grad, at jeg heller ikke kan stemme for ændringsforslaget under nr. 6, men i dette tilfælde vil undlade at stemme.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg vil gerne allerførst takke udvalget for dets arbejde og takke de partier, der har givet tilslutning til gennemførelse af de foreliggende lovforslag; dernæst vil jeg også gerne udtale en tak til dem, der har givet tilslutning til de ændringsforslag, der er tiltrådt af udvalget eller af et flertal, og som jeg vil anbefale at man stemmer for.

Jeg skal knytte et par bemærkninger til de udtalelser, der er faldet i dag, idet jeg med det samme vil sige, at jeg finder ingen grund til at genoptage en strukturdebat som den, der førtes ved første behandling, som ganske naturligt blev gentaget, da vi behandlede jordlovsforslagene i sidste uge, og som jo også har været påbegyndt i dag. Jeg kan herom henvise til de bemærkninger, min partifælle det ærede

[Landbrugsministeren.]

medlem hr. Aage Fogh fremsatte — bemærkninger, som jeg er fuldt ud enig i.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Carl Petersen, som ved første behandling — og også i udvalget — efterlyste nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af grundlaget for den prisstigning, der skal ske på hjemmemarkedet, at jeg synes, det er en rigtig og naturlig tanke. Jeg vil ikke alene overveje denne tanke, men vil give positiv tilslutning til, at et sådant udvalg nedsættes.

Jeg tror ikke, det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen kan stå ved sine udtalelser i dag, når han siger, at de foreliggende forslag, hvis de gennemføres — hvad de jo nok gør — ingen særlig gavnlige virkning vil få for landbruget. Sådant lød ordene, for mig i hvert fald, men jeg må sige, at jeg forstår dem slet ikke. Hvis det ærede medlem havde sagt, at denne lovgivning efter hans mening ikke vil få gavnlige virkninger nok, var det noget helt, helt andet. Jeg tror nok, at det ærede medlems udtalelser i dag er langt stærkere, end hvad der svarer til hans virkelige opfattelse — og det vil jeg gerne have bekræftet her. Det ærede medlem må jo tænke på, at forslagene viderefører en kontant støtte samt en lettelse af skatter, der tilsammen udgør et større beløb end sidste år. Da vi tillige fortsætter med hjemmemarkedsordningerne, der er omkostningsreguleret, i hvert fald de fleste af dem, tror jeg ikke, at det ærede medlem virkelig kan mene det, han sagde: at denne lovgivning ikke ville have særlig gavnlige virkninger for landbruget. Det er i hvert fald ikke rigtigt.

Man har drøftet fællesmarkedets sammenbrud, og i den forbindelse vil jeg gerne gentage det løfte, jeg har udtalt før: at hvis der virkelig i den tid, der kommer, sker varig skade for landbrugets eksportinteresser som følge af sammenbruddet af fællesmarkedsforhandlingerne, er det ganske naturligt, at der optages nye forhandlinger, og landbruget kan så henvende sig herom. Jeg kan ikke se, at de lovforslag, der er fremsat her, er en forringelse hverken i forhold til før eller i forhold til de nye byrder, som helhedsløsningen pålægger. Jeg minder igen om, at vi nu har et omkostningsreguleret hjemmemarkedsprissystem, som altså for den del af produktionen, der går

til hjemmemarkedet, betyder, at man kan regne omkostningerne med ind og få dækning for dem i kraft af forøgede priser på hjemmemarkedet.

Med hensyn til kornlovsforslaget vil jeg gerne sige både til det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen og til det ærede medlem hr. H. C. Toft, at jeg forstår ikke, man fremhæver, at en foderkornsordning er til gavn for det samlede landbrug; det kan den i hvert fald ikke være, og slet ikke hvis foderkornsprisen skal være af den højde, som foreslås fra en del af landbruget, der opererer med en foderkornspris på 52 kr. Det, der kan være tale om, er en ændret fordeling af indkomsterne i landbruget gennem en kornordning, som jo så decideret er til fordel for det større og kornsælgende landbrug; det er jo i og for sig noget, der siger sig selv. Jeg forstår i hvert fald ikke, at partiet venstre går ind for disse forhøjede kornpriser — jeg vil gerne have det bekræftet, hvis det virkelig er tilfældet. Derimod forstår jeg bedre det konservative folkepartis interesser her; det skal jeg såmænd ikke sige noget til. Kun skal man huske, at noget sådant ikke gavner landbruget som helhed.

Det ærede medlem hr. H. C. Toft sagde, at jeg kendte ikke indkomststatistikken, da vi drøftede lovforslagene ved første behandling. Jeg går ud fra, at det er en fortalelse, for jeg kendte indkomststatistikken dengang, og jeg kan henvise det ærede medlem til at læse mine udtalelser i Folketingstidende for den 28. februar; de står spalte 3428, så de er let tilgængelige. Der står lige det modsatte af det, som det ærede medlem sagde.

Jeg skal ikke forlænge diskussionen om min kronik i Aktuelt i går, kun sige, at mine udtalelser dér står jeg selvfølgelig ved, for de er rigtige, og dem kan der ikke rokkes ved. Når man drager LO så stærkt ind i billedet, skal jeg tilføje, at jeg har på intet tidspunkt forhandlet landbrugsordninger med Landsorganisationen og på intet tidspunkt følt mig tilskyndet dertil. De landbrugsforslag, der foreligger, er den samlede regerings forslag, og udspillet er mit.

Jeg skal gerne bekræfte, at statsgrundskylden bortfalder også næste år. Det har hele tiden været min indstilling, at sådan skulle det være.

[Landbrugsministeren.]

Må jeg så sige et par ord om centralsalg, fordi jeg tror, man har en forestilling om disse centralsalg, som ikke helt svarer til virkeligheden. For det første har vi nu på ét område etableret centralsalg, nemlig inden for avlsdyreksporten; dér har vi etableret centralsalg til følgende 5 lande: Jugoslavien, Syrien, Libanon, Indonesien, og Thailand. Jeg tror, det er meget hensigtsmæssigt, hvad der her er sket. Ved etableringen af disse centralsalg er der i vid udstrækning taget hensyn til tidligere eksportører på disse lande, hvad jeg selvfølgelig også vil gøre i fremtiden. Der foreligger nu anmodning om centralsalg i en række flere tilfælde. Nogle af dem synes jeg er berettigede, andre kan der måske sættes et spørgsmålstejn ved. Den ændring, som er foreslået, om at gå ud over, hvad man nu har mulighed for, sigter alene på at gøre ordningen mere smidig, så der virkelig bliver mulighed for, at landbrugsministeriet kan etablere sådanne centralsalgsordninger, hvor landbrugets eksportinteresser taler for det, og hvor det, som det står i lovforslaget, er nødvendigt.

Når det ærede medlem hr. H. C. Toft spørger, hvorfor jeg har foreslået en ændring på dette punkt, om det er for at skade den private eksport, så skal jeg gerne svare. Når jeg har foreslået den ændring, som udvalget har givet tilslutning til, er det for på klarest mulig måde at fremstille, hvad der er hensigten; det fremgår jo også af det ændringsforslag, der er stillet.

Jeg har ikke stort flere bemærkninger at knytte til de udtalelser, der er blevet fremsat her. Jeg kan dog sige, at når det ærede medlem hr. Aage Fogh og andre har fremhævet lånevejen som en udvej til at hjælpe det danske landbrug, også mere langsigtet, så er jeg enig heri, men har altså ikke ment, at situationen i dag var en sådan, at jeg kunne foreslå dette netop på nuværende tidspunkt; det er noget, vi kan vende tilbage til.

Man har fra forskellig side igen bebrejdet mig og regeringen, at der er for få langsigtede foranstaltninger i de foreliggende lovforslag. Jeg tror dog, man vil erkende, at der i hvert fald er en begyndende afvikling af mindre hensigtsmæssige tilskud, som så overføres til mere langsigtede og mere på

lang sigt gavnlende foranstaltninger for landbrugerhvervet. Jeg skal også pege på, at når der i det forløbne år, siden vi fik den sidste fornyelse af landbrugsordningerne, ikke er sket mere på det langsigtede område, end der er — der er jo for øvrigt sket en del; jeg har tidligere henvist til de love, vi omtrent enstemmigt har vedtaget her i tinget om en friere jordlovgivning — så skyldes det, at vi i den forløbne tid næsten uafbrudt har haft markedsforhandlinger. Det har været en ventetid, for mange en forventningstid; i den periode har de virkelige langsigtede foranstaltninger også måttet vente, simpelt hen fordi ingen med sikkerhed på det daværende tidspunkt kunne se, hvilke langsigtede foranstaltninger der kunne være gældende og gavnlige ud i fremtiden. Desværre kan vi heller ikke sige, at markedsituationen i dag er afklaret. Jeg hører også til dem, der mener, at det brud, der er sket, ikke kan være noget varigt, men jeg hører i øvrigt også til dem, der mener, at lige så nødvendigt det vil være med langsigtede foranstaltninger, hvis vi kommer ind i et større europæisk økonomisk fællesskab, lige så nødvendigt og mere nødvendigt vil det være, hvis Danmark tvinges til at være uden for dette fællesskab.

Carl Petersen: Det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen mente, at jeg havde misforstået de udtalelser, som slagteriernes folk var kommet med i udvalget. Det tror jeg ikke, for de var så klart fremsat, at de ikke var til at misforstå. Det, der blev sagt, blev sagt kort: at hvis man havde midler til at regulere svineproduktionen, var der mulighed for at få højere priser på eksportmarkedet, således at denne driftsgren kunne blive rentabel. Det var det, der blev sagt, og så blev det tilføjet, at midlerne til en sådan regulering dels kunne ligge i, at man forhøjede foderkornsprisen, dels i, at man forbød indførsel af foderkorn. Det var ikke let at misforstå, ærede medlem; sådan blev det sagt.

Det ærede medlem tilføjede videre, at de tal, jeg havde fremsat om de højere og lavere forrentningsprocenter, sagde ingenting. Jo, de fortalte os det, som jeg ønskede skulle belyses, nemlig dette, at der er landmænd, som har en høj forrentningsprocent, og der er landmænd, som har en lav for-

[Carl Petersen.]

rentningsprocent, og mellem det, vi kalder den høje forrentningsprocent, og det, vi har lov til at kalde den normale forrentningsprocent, ligger mange landbrug, og sammenholder man dette med de oplysninger, det ærede medlem hr. Aage Fogh kom med, synes jeg, at disse tal udmærket belyste forholdene.

Det ærede medlem hr. H. C. Toft bebrejdede mig, at vi ikke nåede længere med hensyn til afvikling af de kontante tilskud. Jeg tror ikke, man kan sige, at det var min skyld, for det var det altså ikke, men jeg har vel lov til at udtale et fromt ønske om, at vi kommer længere næste gang.

Det ærede medlem brugte også nogen tid til at omtale motiveringen for partiets stilling til det ændringsforslag, der var stillet til § 6, og mente, at som bestemmelsen nu er formet, giver den plads for en vis diskriminering. Det kan ikke være rigtigt, men det må være rigtigt, at man former en paragraf sådan, at man ikke tager hensyn til særinteresser på helhedens bekostning. Det er det, som ændringsforslaget efter min mening går ud på: at man ikke ved at gavne særinteresser, hvor de så end kommer fra, hindrer en fornuftig helhedsløsning vedrørende brugen af fondens midler.

Jens Chr. Christensen: De tal, som det ærede medlem hr. Carl Petersen nævnte, og som har været fremme i udvalget, er jo tallene fra 1961. Vi har bedt om at se tallene fra 1962, men det har altså ikke behaget hverken den højtærede minister eller udvalgets flertal, at vi fik dem at se. Det ville vel nok vise sig, at tallene fra 1962 ville være endnu ringere og endnu bedre ville understrege landbrugets dårlige stilling i i forhold til de øvrige erhvervsgrupper.

Det ærede medlem vendte igen tilbage til deputationen fra slagterierne. Dertil vil jeg gerne sige, at denne deputation netop pegede på det ønskelige i at gennemføre en slags regulering, således at man ad den vej kunne opnå større priser for produktionen. Men deputationen pegede også på, hvilke andre problemer der ville opstå i kølvandet af en sådan regulering. Det var derfor, slagterierne henviste til, at den mest fornuftige og den mest lemfældige måde, man kunne regulere på, var den, der kunne skabes

over en kornordning. Det var derfor, man fra den side ønskede kornordningen ændret på linje med det, vi pegede på ved sagens første behandling.

Når den højtærede landbrugsminister direkte spørger, om vi fra venstres side virkelig vil gå ind for en ændring i kornloven, navnlig med hensyn til kornpriser, kan jeg sige, at jeg sagde ved første behandling, og det var på partiets vegne, at vi ønskede brødkornsprisen reguleret i forhold til den prisstigning, der har fundet sted i de ca. 4 år, der er gået, siden vi sidste gang vedtog en ændring af prisen på brødkorn. Det var i 1959, vi gennemførte den pris på brødkorn, vi har i øjeblikket, 47 kr. og 49 kr. på henholdsvis rug og hvede. Vi har så i mellemtiden, nemlig sidste år i kornloven, fået basisprisen for foderkorn hævet op i nærheden af brødkornsprisen. Det er det, vi i adskillige år har peget på var det fornuftige at gøre ud fra den betragtning, at jo mindre forskel der var mellem brødkornspris og foderkornspris, jo billigere ville det være for staten. Det blev afvist i de første år, men efterhånden kom man vel i regeringen til det resultat, at det, vi ville, var fornuftigt. Derfor blev foderkornsprisen hævet, og det har vist sig, at i indeværende år er arealerne med brødkorn betydelig mindre, end de har været tidligere. Det er, fordi vi har fået foderkornsprisen hævet.

Vi mener som sagt, at det må være rimeligt, at brødkornsprisen hæves i lighed med den prisstigning, der har fundet sted i de sidste 4 år, og det er jo klart blevet udregnet og tilkendegivet, hvor lidt det vil betyde i selve brødprisen. Det er klart blevet understreget gang på gang, at for hver gang brødkornsprisen stiger med 1 kr. pr. 100 kg, stiger et 2 kg rugbrød med $1\frac{1}{2}$ - $1\frac{3}{4}$ øre. Når det er brødkornet, der skaber en prisstigning, finder man fra visse sider her i salen, at det er helt forkasteligt, men alle andre prisstigninger, der indregnes i brødprisen, finder man ganske naturlige.

Vi har klart understreget vort ønske med hensyn til kornordningen. Den højtærede minister nævnte for et øjeblik siden, at han klart har understreget, at hvis fællesmarkedsforhandlingernes sammenbrud bliver til skade for landbruget, er regeringen villig til at optage nye drøftelser. Nu får vi så

[Jens Chr. Christensen.]

ikke på nuværende tidspunkt optaget disse drøftelser. Den højtærede minister har klart understreget, allerede på det tidspunkt da den højtærede minister holdt sin tale for mellem 1 og 2 måneder siden, at landbrugets indtjening grundet på de foranstaltninger, fællesmarkedet har stillet som betingelse over for landbrugserhvervet, er gået ned med 200 mill. kr. Det er derfor, vi mener, at det vil være rigtigt at tage det med i beregningerne allerede nu.

Når jeg har sagt, at de foreliggende lovforslag ingen gavnlige virkning vil få, vil jeg gerne understrege, at det er, når de bliver set i relation til den lovgivning, vi har i øjeblikket.

H. C. Toft: Den højtærede landbrugsminister sagde, at man ikke på nuværende tidspunkt skulle indlede en strukturdebat, og den henstilling, der lå heri, skal jeg gerne følge. Ikke mindst da jeg efter første behandling af forslaget i udvalget havde ønsket at få strukturproblemerne med ind i hele den lovgivning, vi her beskæftiger os med, hvilket blev afvist, lyder det lidt mærkeligt, at den tidligere radikale gruppeformand, det ærede medlem hr. Aage Fogh, først her ved anden behandling begynder at drage disse spørgsmål ind i debatten; jeg tror dog ikke, det er udtryk for, at mine synspunkter kan blive imødekommet under udvalgsbehandlingen mellem anden og tredje behandling. De udtalelser, det ærede medlem kom med, tyder i hvert fald ikke i den retning.

Der er alligevel et par ting, jeg gerne vil sige til det ærede medlem. Det ærede medlem siger, at jeg ønskede at få de små brug væk og stille dem til fri rådighed for kapitalen. Det tror jeg det ærede medlem vil få vanskeligt ved at dokumentere. De udtalelser, jeg er fremkommet med her i salen og andre steder, er ikke udtryk for ønske om, at man ganske frit skal kunne sammenlægge alle ejendomme og skabe herregårde, skabe den helt store drift. Det er muligt, at det bliver sådan engang, men det, som jeg har givet udtryk for på nuværende tidspunkt, er ønsket om at finde en sådan ejendomsstørrelse, at man virkelig kan etablere en erhvervsvirksomhed derpå, som kan give

den landbruger, der ejer den, en rimelig indkomst.

Det ærede medlem citerede i øvrigt Tolvmandsbladet, hvor han fremhævede, at de store gårde, godserne, havde underskud, og det skulle ikke animere nogen til ligefrem at lægge brug sammen af mindre størrelse til et brug, der er så stort, at det kommer til at give underskud. Når det ærede medlem fremdrog eksempler på, hvordan små brug i Tyskland var meget mere fremherskende end her i landet, idet der var 47 pct. på under 5 ha mod 19 pct. her i landet under 5 ha, er det min opfattelse, at når dansk landbrug gennem så mange år har kunnet klare sig i konkurrencen og været de mest produktive landmænd måske i verden, skyldes det ikke mindst, at vi har haft en ejendomsstørrelse, der var større end de mindste i andre lande. Når man nu i andre lande tilstræber en sammenlægning af ejendomme og ønsker at gøre ejendommene i disse lande større, må det være vor opgave at følge med udviklingen, således at danske landbrugsbedrifter har en sådan størrelse, at de også i fremtiden kan være konkurrencedygtige.

Jeg takker den højtærede landbrugsminister for tilsagnet om, at ejendomsskatterne også skal lettes i 1964-65, således som jeg har anmodet den højtærede landbrugsminister om at få et tilsagn om. Jeg er glad for, at regeringen i hvert fald på dette beskedne område har kunnet vise mig imødekommenhed.

Den højtærede landbrugsminister talte om ændringsforslaget vedrørende central salg, hvor der før stod, at man ikke måtte skade andre erhvervsdrivende. Den højtærede landbrugsminister har nu sagt, at han ikke ønsker at skade de erhvervsdrivende. Det om det skadelige kommer imidlertid an på landbrugsministerens skøn i den øjeblikkelige situation, hans valg, der kan komme til at skade den enkelte eksportør og måske begunstige en anden eksportør. Det er det, vi frygter, og det er derfor, vi ikke kan medvirke til denne ændring.

Jeg vil gerne om lidt vende tilbage til bestemmelsen om central salg, men jeg vil først sige til den højtærede landbrugsminister, at når han over for mig bl. a. rejser det spørgsmål, om foderkornsordningen i det

[H. C. Toft.]

hele taget er til gavn for det samlede landbrug, og den højtærede landbrugsminister siger, at den er kun til gavn for det korn-sælgende landbrug, skulle den højtærede landbrugsminister have været lidt mere opmærksom, da jeg talte før, for jeg sagde, at jeg ønskede en forbedring af kornordningen også for foderkornets vedkommende og en forhøjelse af hjemmemarkedspriserne, der står i forhold hertil. Det vil sige, at jeg ønsker en forhøjelse af priserne på hjemmemarkedet ud over dem, vi har i dag, set i forhold til den udgiftsstigning, som de, der køber foderkorn, får, for på denne måde at give også de øvrige landbrugere en øget indkomst.

Den højtærede landbrugsminister siger derpå, at jeg havde taget fejl, for han var bekendt med indkomststatistikken, da han fremsatte forslaget. Jeg beklager, at jeg har udtalt mig forkert. Det, jeg mente, var, at den højtærede landbrugsminister ikke var bekendt med indkomstopgørelsen fra formandskabet i det økonomiske råd, altså de 3 vise mænds opgørelse. Den kendte den højtærede landbrugsminister ikke, da forslaget blev fremsat, for den er først fremkommet på et senere tidspunkt. Jeg mente netop, at når den nu var kommet til den højtærede landbrugsministers kendskab, skulle den have foranlediget, at han ville medvirke til en mere rimelig placering af landbruget i den såkaldte helhedsløsning i forhold til de andre befolkningsgrupper.

Så siger den højtærede landbrugsminister, at han ikke har forhandlet med LO. Nej, det tænkte jeg nok, at den højtærede landbrugsminister ikke har. Men den højtærede landbrugsminister er jo undertiden også statsminister og har vel i regeringen noget i retning af en vicestatsministers stilling, har altså nær forbindelse med den højtærede statsminister, og så har den højtærede landbrugsminister sikkert fået etableret forbindelsen på den måde, at den højtærede landbrugsminister har fået besked gennem den højtærede statsminister om, hvad LO kunne tillade. For selv efter den indkomstopgørelse, vi har fået fra formandskabet, fra de tre vise mænd, har det ikke været muligt at få landbrugsministeren eller regeringspartierne til at ændre en tøddel i den lovgivning, som de havde foreslået, og

derfor tror jeg, og mener jeg, at regeringen og regeringspartierne forlods var bundet, inden de kom her til folketinget. (*Statsministeren*: [J. O. Krag]: Det er forkert!). Men jeg har den opfattelse, højtærede statsminister!

Det ærede medlem hr. Carl Petersen talte om spørgsmålet ikke-diskriminering, og gav udtryk for, at det kun forelå, når der var tale om særinteresser, og hvor man ikke tog hensyn til helheden; det var derfor det ærede medlem ønskede lovforslagets § 6, stk. 2, næstsidste punktum formuleret som nu sket. Jeg er bange for, ærede medlem, at det spørgsmål om særinteresser vil være vanskeligt at afgøre for den højtærede landbrugsminister. Når to eksportører sælger til det samme marked, og den ene eksportør måske har oparbejdet markedet, så mener jeg, at de to eksportører med hensyn til støtte af statsmidler skal ligestilles, og jeg er bange for, at der gennem denne lovgivning åbnes adgang til, at den højtærede landbrugsminister kan komme til at begunstige den ene på bekostning af den anden. Derfor kan vi ikke medvirke til denne lovgivning.

Morten Lange: Jeg har forstået af denne debat, at det var overordentligt gunstigt, at vi fik talmaterialet om 1960-61 forrentningen frem. Det blev nævnt, at det materiale er af en vis alder, og at det sikkert ikke mere gælder. Jeg er helt sikker på, at den spredning, det viser i forrentningsprocenten, den skal såmænd nok gælde år for år.

Jeg er også af den opfattelse, at det for debatten her og da specielt for det ærede medlem hr. H. C. Tofts videre betragtninger over sammenlægning af brug er gunstigt og nyttigt at se på, at de store brug klarer sig åbenbart ikke overdrevent godt, og det på trods af, at vi stopfodrer dem både med rapsordning og kornordning. Der må være noget galt fat med de store brug her i landet, siden de ikke kan klare sig, når vi er så elskværdige mod dem, som vi er her i tinget, og da specielt i de to af de tre forslag, der foreligger til behandling i dag.

Nå, men bortset fra det, synes jeg der kom et par optimistiske bemærkninger frem under debatten her, og dem vil jeg gerne takke for og hæfte mig ved, således

[Morten Lange.]

at jeg måske derigennem yderligere kan støtte, at de ikke bliver glemt. Jeg vil gerne takke den højtærede landbrugsminister for hans tilsagn om, at han snarest ville lempe os ind på lånevejen i stedet for kontante tilskud. Jeg anser det for at være et overordentligt værdifuldt tilsagn. Det er derfor, vi fra mit partis side har stillet ændringsforslag til den effekt, men skulle det hænde sig, at vi skulle vente et år eller to, før vi får en bedre ordning, skal vor tålmodighed strække sig så langt, at vi også til den tid kan takke den højtærede landbrugsminister, fordi han kommer med en bedre løsning. Det samme gælder det ærede medlem hr. Carl Petersen, som jo også gerne vil bort fra de kontante tilskud. Jeg vil gerne fastholde dette sæt af udtalelser. Der er ingen tvivl om, at der i det høje ting er et flertal, som meget hurtigt vil bevæge sig over mod en rimeligere støtteordning for landbruget end den, der her er foreslået, hvis de udtalelser, den højtærede landbrugsminister og det ærede medlem hr. Carl Petersen har fremsat i dag, vil blive lagt til grund for det arbejde, regeringen i den kommende tid må gøre med at forberede nye landbrugsordninger. For vi forudsætter jo, at dem skal vi nok få nogle stykker af i de år, der kommer. Vi glæder os naturligvis allermest til det år, hvor vi ingen skal have, men det bliver næppe i denne konges tid, og det er vel tvivlsomt, om det bliver i den påfølgende dronnings-

Carl Petersen: Det er blot en kort bemærkning til det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen, som igen i anden omgang omtalte de tal, jeg har nævnt. Det er rigtigt, at dette talmateriale er fra 1960-61, og jeg burde selvfølgelig have gjort opmærksom på, at det var et år gammelt. Det er de sidste tal — har jeg forstået på oplysninger, jeg har fået af den højtærede landbrugsminister — der var fremme. Men når det ærede medlem fremsætter det, så er det fordi han nærmest vil give det indtryk, at

materialet for de senere år ville vise dårligere tal. Nu har jeg hørt, at en hel del af de ærede ordførere har fremhævet de tre vise mænds rapport. Det er mærkeligt, man ikke har fået øje på den lille bemærkning i denne rapport, hvor der gøres opmærksom på, at driftsbureauets regnskaber for 1961-1962 viste en nedgang i bruttoudbyttet på godt 4 pct., men omregnet til kalenderårsregnskab bliver denne nedgang på 4 pct. forandret til en fremgang på 5,1 pct. Det tyder da på, at tallene ikke vil blive lavere, når de kommer, men tværtimod højere.

Landbrugsministeren (Skytte): Det undrer mig, at det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen på nuværende tidspunkt kom med den uvenlige bemærkning, at det hverken havde behaget ministeren eller folketingsudvalgets flertal at fremkomme med tal for forrentningsprocenten for 1962. Jeg synes ikke, bemærkningen er berettiget. Jeg svarede udvalget på, hvad det spurgte om. Man bad om eksempler på varierende forrentningsprocent og det fik man, og man fik de sidst tilgængelige tal, vi har, med løfte om, at hvis man også ville have de andre, skulle man have dem, så snart vi kunne fremskaffe dem, men de skulle pilles ud af regnskaberne af Landøkonomisk Driftsbureau, og det ville tage nogen tid. Sådan ligger sagen altså, og jeg synes faktisk ikke, det var nødvendigt med den bemærkning fra det ærede medlem.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. H. C. Toft, at jeg havde faktisk været uopmærksom, da det ærede medlem i samme åndedrag talte om højere kornpriser og højere hjemmemarkedspriser, og det beder jeg ham undskylde.

Jeg vil altså nu konstatere, at det konservative folkepartis stilling er den, at det vil have højere foderkornpriser og deraf følgende højere hjemmemarkedspriser. Jeg siger det kun for klaringens skyld.

Hvad angår ligestillingen af eksportørerne, vil den ske i overensstemmelse med loven, og jeg vil gerne sige her, at jeg synes,

[Landbrugsministeren.]

det må berolige det ærede medlem, at nu kommer handelens og industriens eksportråd med ved indstillingerne, hvad jeg for min del hilser med tilfredshed, og hvad jeg også tror landbruget får grund til at hilse med tilfredshed.

(Kort bemærkning).

Jens Chr. Christensen: Kun en kort bemærkning til det ærede medlem hr. Carl Petersen. Det ærede medlem var inde på spørgsmålet om de såkaldte tre vise mænds rapport og sagde, at regnskabsåret viste en minusforretningsprocent, jeg tror, den var på 4; det er også omtrent underordnet, hvad det var for en procent, den opviste, for det ærede medlem føjede til, at tog vi kalenderåret, så viste det i allerhøjeste grad en forbedring.

Jeg vil dog gøre det ærede medlem opmærksom på, at i den rapport, hvori de tre vise mænd henviser til, hvorledes kalenderårets forrentningsprocent eller indtjeningsprocent er udregnet, dér gør de selv opmærksom på, at det er den store høst, de går ud fra. Beregnes den med, så vil resultatet være betydelig bedre.

Der er nu et gammelt ord, der siger, at vi skal først have høsten omsat, inden man er helt sikker på, hvor stor værdi, den i virkeligheden har haft, og vi skal vel også have den omsat til priser, som kan betinge den bedre indtjening.

(Kort bemærkning).

Carl Petersen: Jeg skal ikke hæfte mig ved de mange snirkler nu, men kun gøre opmærksom på, at det, der står i de tre vise mænds rapport for det sidste halve år, som er opgjort for kalenderåret, vil gå igen som det første halve år i det næste regnskabsmateriale, for da er det omsat, ærede medlem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

§ 1

vedtoges med 108 stemmer mod 4; 29 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 123 stemmer mod 29; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 forkastedes ved, at § 4

vedtoges med 141 stemmer mod 11.

Ændringsforslag nr. 3 betragtedes som *forkastet* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

§ 5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4

forkastedes med 141 stemmer mod 11.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes med 141 stemmer mod 11.

Ændringsforslagene nr. 6 og nr. 7

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8

forkastedes med 141 stemmer mod 11.

§ 6, i den ændrede affattelse, §§ 7 og 8, ændringsforslag nr. 9 og § 9, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om en kornordning for høståret 1963-64.

§§ 1-10, ændringsforslaget, § 11, således ændret, og §§ 12-17 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om en rapsordning.

Lovforslagets §§ 1-9 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 13. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1963-64.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om bunden opsparing for skatteåret 1963-64.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af invalide- og folkepensionsbidrag).

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om særligt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om den offentlige sygeforsikring.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om leje.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

Mødet hævet kl. 18³⁰.

75. møde.

Onsdag den 13. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse, forslag til lov om sundhedsplejerskeordninger og

forslag til lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab.

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om foranstaltninger mod forstyrrelse af radiomodtagning.

Medlemmer af folketinget Chr. Madsen, Morten Lange, Aksel Larsen, Herluf Rasmussen og Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte: